

His Majesty King Bhumibol's Talent for Language

Khun Kanda Thammongkol. Ph.D., Professor Emeritus.

His Majesty the King's talents have found expression in many fields, especially that of language. Having mastered his native Thai, he went on to acquire English, French and German and a reader's knowledge of Latin. Thus, on diplomatic missions to countries in Europe and America, he was able to use either English or French as the situation required. His speeches might be formal or extemporaneous as needed, and demonstrated as well his wit, humor and ability to improvise.

Besides his command of spoken language, he has become renowned for his musical talent. He has composed over forty songs including five for which he wrote the lyrics in English – namely, “No Moon”, “Dream Island”, “Echo”, “Still on My Mind” and “Old – Fashioned Melody”. Moreover, he is the author of the popular short story of Tongdaeng, a stray dog who becomes a royal pet remarkable for her gratitude. The vivid expressiveness of the Thai and English versions of the book makes it admired and well-loved.

Because of an interest in Buddhism and Indian cultures, His Majesty has learned the Indic languages of Pali and Sanskrit. This knowledge enabled him to translate the epic “Mahajanaka” from Thai into English. Other works are translations into Thai of English books and articles including “A Man Called Intrepid” and “Tito”. Of more significance are his talents in computer applications which enabled him to create fonts for Latin, Devanagari (an alphabet used to render Sanskrit) and Thai. Moreover, he has developed computer phonetic symbols to facilitate language teaching and learning.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระอัจฉริยภาพในการใช้ภาษา

ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร. คุณกัญดา ธรรมมงคล

พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมีอยู่มากมายในด้านต่างๆ พระปรีชาสามารถและพระวิริยะอุตสาหะในด้านการพัฒนาการชลประทาน และด้านวิศวกรรมศาสตร์แขนงต่างๆ เป็นที่ประจักษ์แก่ปวงชนจากโครงการพระราชดำริต่างๆ พระปรีชาสามารถในด้านศิลปะทุกแขนงก็ประจักษ์ชัดเจนจากภาพจิตรกรรมสีน้ำมันฝีพระหัตถ์ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ทุกภาพของพระองค์ที่ปรากฏต่อสายตาประชาชนก็งามพร้อมด้วยองค์ประกอบทางศิลปะ ในด้านดุริยางคศิลป์ก็มีเพลงพระราชนิพนธ์ที่ไพเราะมากมาย นอกจากนั้นยังทรงพระปรีชาสามารถในการทรงดนตรีสากล โดยทรงเครื่องดนตรีสากลได้แทบทุกชิ้น พระปรีชาสามารถของพระองค์รวมทั้งพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ที่ทรงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในด้านต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นที่ประจักษ์และยกย่องเทิดทูนไม่เฉพาะแต่ในประเทศไทยเท่านั้น แม้แต่ต่างประเทศทั่วโลกก็ตระหนักถึงพระปรีชาสามารถพระวิริยะอุตสาหะและพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์

แต่พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ประชาชนทั่วไปอาจจะยังไม่ทราบถึงต้นก คือ พระอัจฉริยภาพในด้านภาษา เรียกได้ว่าทรงเป็นนักภาษาที่เชี่ยวชาญพระองค์หนึ่ง รับสั่งภาษาต่างประเทศได้ถึง 3 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมัน ซึ่งพระปรีชาสามารถนี้เป็นที่ประจักษ์เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ และทรงใช้ภาษาต่างประเทศทั้ง 3 ภาษาได้อย่างดี ในด้านภาษาไทยนั้นผู้ที่สนใจภาษาไทยคงจำได้ดีว่า เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2502 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาทรงร่วมอภิปรายปัญหาภาษาไทยกับชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของศาสตราจารย์ ม.ร.ว. สุนทราธิ์ สวัสดิทกุล ผู้โชคดีที่มีโอกาสได้เฝ้าและฟังการอภิปรายในวันนั้น จึงรู้ซึ้ง

แก่ว่าทรงเป็นนักภาษาศาสตร์ ผู้ที่เคยคิดว่าคงจะไม่ทรง “เก่ง” ภาษาไทยนัก เพราะประทับอยู่ต่างประเทศตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ และทรงเริ่มศึกษาภาษาไทยก็เมื่อมีพระชนมพรรษา 13-14 พรรษา ก็ต้องเปลี่ยนความคิดโดยสิ้นเชิง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยเป็นพิเศษเรื่อง “ศัพท์” ที่มาของศัพท์และรากศัพท์ โดยที่ได้ทรงเรียนภาษาละตินมาก่อน และทรงทำความเข้าใจได้ในวิชานี้ ทรงรู้ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน จึงทรงสามารถเทียบเคียงความหมายของศัพท์ได้ นอกจากนี้ยังทรงศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ทรงสนพระทัยและค้นคว้าเกี่ยวกับศัพท์ภาษาบาลีและสันสกฤต ทรงเห็นว่าหากเข้าใจศัพท์และที่มาของศัพท์นั้น จะช่วยให้เข้าใจความหมายของธรรมะได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทภาษาไทยก็ทรงตรวจแก้ด้วยพระองค์เอง พระบรมราโชวาทกว่าจะปรากฏต่อประชาชนก็ต้องใช้เวลาคร่ำเคร่ง เพราะทรงพิถีพิถันทั้งในด้านความคิดและถ้อยคำที่ใช้ เมื่อทรงสนพระทัยเรื่องวิทยุสื่อสารและต้องทรงส่งข่าวสารต่าง ๆ ให้หน่วยงานต่าง ๆ ก็ทรงร่างและทรงพิมพ์ด้วยพระองค์เองทั้งสิ้น และในวันปีใหม่ก็ทรงร่าง ปฐ และส่ง ส.ค.ส. เอง ทางเครื่องโทรพิมพ์ เมื่อทรงเริ่มใช้คอมพิวเตอร์ ก็ทรงประดิษฐ์ตัวอักษรด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

ส.ค.ส. ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานในวาระขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2531,
2536, 2538 และ พ.ศ. 2543

Happy Old Year Happy Today Happy New Year

สวัสดีปีใหม่ ๒๕๓๑

วันหนึ่งไป วันหนึ่งมา ถ้าเป็นวันทีหนึ่ง เดือนก็มา
ถ้าเป็นเดือนธันวา วันเดือนไป ปีใหม่ก็มา
วันเดือนปี จะไปจะมา เขาก็สวัสดี เขาก็ดี
เราชอบสุขสวัสดี ทุกวันทุกวัน ทุกเดือนทั้งขึ้นทั้งแรม
เราคิดดีทำชอบตลอดปี ก็จะเหมือนวันเดือนปี
จะไปจะมา เราก็คสวัสดี เราก็คดี

ขอจงมีความสุขความเจริญ

ส.ค.ส. ปี ๒๕๓๑

ก ส 9 ป ร ๖ ๖๐1955 ๕ ค 2530

ศ.ก.ศ. พ.ศ. ๒๕๓๖

สวัสดีปีใหม่

แก้ปัญหา
หายากไม่
ให้ตามสูตร

พูดอะไร
ให้พูดง่าย
ไม่พูดผิด

คิดก่อนทำ
ทำตรงจุด
หยุดก่อนวน

ขอจงมีความสุขความเจริญ

Happy New Year

ส.ค.ส. พ.ศ. ๒๕๓๗

สวัสดีปีใหม่

พูดมาก คนฟังยาก

พูดเร็ว ฟังไม่ทัน

พูดดี ฟังสบาย

(Don't say "A-um")

ขออวยพรทุกคนเจริญ

Happy New Year

ก.ธ. 9 44 301539 พ.ศ. 2537

แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ต่างประเทศตั้งแต่พระชนมายุได้ 5 พรรษา แต่จริงๆ แล้วภาษาแรกที่ทรงเรียน คือ ภาษาไทย ทรงเล่าว่าก่อนเสด็จต่างประเทศ ทรงท่องพยัญชนะไทยได้ตั้งแต่ ก-ง ครั้นเสด็จประทับต่างประเทศที่สวิตเซอร์แลนด์ เมื่อพระชนมายุได้ 5 พรรษาก็ทรงเข้าเรียนอนุบาลที่ประเทศนั้นประทับอยู่ที่สวิตเซอร์แลนด์ตั้งแต่พระชนมายุ 5-18 พรรษา ระหว่างนั้นก็ทรงเข้าเรียนตลอด เมื่อจบชั้นอนุบาลก็ทรงเข้าเรียนโรงเรียนแบบมอนเตสซอรี (Montessori Method) ซึ่งเน้นการฝึกประสาทการรับรู้ส่วนต่างๆ (sense) และการให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง (self education) ภาษาที่เรียนในขณะนั้น คือภาษาฝรั่งเศส เมื่อพระชนมายุ 11 พรรษา ทรงเริ่มเรียนภาษาเยอรมัน และละติน ทรงมีพระปรีชาสามารถทางภาษาละตินมาก สำหรับภาษาอังกฤษนั้นเมื่อทรงพระเยาว์ ทรงเคยมีครูชาวอังกฤษ 2 คนมาอ่านนิทานภาษาอังกฤษให้ฟัง แต่ทรงเริ่มเรียนภาษาอังกฤษในโรงเรียนครั้งแรกเมื่อพระชนมายุ 14 พรรษา พระองค์ทรงเรียนรู้ภาษาอังกฤษส่วนหนึ่งจากการฟังวิทยุบีบีซีโดยสมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบพระราชชนนีทรงแนะนำให้ฟังรายการข่าวทางวิทยุบีบีซี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น self-educated man ซึ่งจะเห็นได้จากการเรียนภาษาไทยของพระองค์ท่าน ท่านทรงเรียนภาษาไทยอย่างจริงๆ จังๆ ในช่วงเวลาสั้นๆ เมื่อพระชนมายุได้ 18 พรรษา ในตอนแรกทรงเขียนภาษาไทยไม่ได้มาก แต่เมื่อทรงเริ่มการติดต่อสื่อสารวิทยุ ต้องมีการเขียน โทรพิมพ์ จึงทรงฝึกเขียน ทรงศึกษาภาษาอังกฤษและภาษาไทยเพิ่มเติมด้วยพระองค์เองเป็นส่วนใหญ่ พื้นฐานภาษาละตินทำให้ทรงมีความรู้รากศัพท์ดีมาก โปรดใช้ศัพท์สูงที่เรียกว่า rare words เป็นคำแปลกๆ ที่ไม่แพร่หลาย ทรงมีความสนพระทัยทางด้านภาษามาก จะเห็นได้จากพระราชดำรัสว่าทรงพิถีพิถันเรื่องคำมาก เมื่อมีผู้ร่างถวายตามแนวความคิด (idea) ที่พระราชทานไป พระองค์จะทรงตรวจสอบทั้งในด้านความหมายและน้ำหนักของคำเพื่อให้ได้คำตรงตามที่ตั้งพระทัยไว้ ส่วนพระราชดำรัสในวันที่ 4 ธันวาคม ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา จะรับสั่งโดยไม่มีการเขียนไว้ล่วงหน้าเลย (impromptu)

เรื่องความสนพระทัยภาษาไทยนี้ ทรงเคยมีพระราชดำรัสว่าภาษาไทยที่ถูกต้องคือภาษาไทยต่างจังหวัดเพราะเป็นภาษาไทยแท้ ทรงสนพระทัยเรื่องการออกเสียงมาก บางครั้งทรงฟังวิทยุ และทรงปรารภว่า การออกเสียงในภาษาไทยเปลี่ยนไป ทรงสังเกตว่ามีการเปลี่ยนแปลงเสียงสระ และคนไทยปัจจุบันนี้มีการออกเสียง

คำบางคำคล้ายกับเสียงในภาษาอังกฤษ เช่น คำว่าสตางค์ ซึ่งควรออกเสียงว่า สะ-ตางค์กลับออกเสียงติดกันเป็น สตางค์ หรือ เสียง “sh” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งภาษาไทยไม่มี ต้องออกเสียงเป็น ช หรือ ฉ แต่ปัจจุบันนี้กลับมีการออกเสียง ฉ หรือ ช ในภาษาไทยเช่นเดียวกับ sh ในภาษาอังกฤษ ส่วนเสียงวรรณยุกต์ทรงรู้สึกว่าเป็นเสียงในภาษาไทยจะเปล่งสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งทรงสันนิษฐานว่าอาจจะเกิดขึ้นจากการฟังภาษาต่างประเทศ แล้วอยากพูดอย่างชาวต่างประเทศ หรืออาจจะเกิดขึ้นเพราะเส้นเสียงหรืออวัยวะในการเปล่งเสียงเปลี่ยนไป ทั้งนี้เพราะคนไทยตอนนั้นมีเชื้อชาติคละกันไป ทำให้อวัยวะในการเปล่งเสียงเปลี่ยนไปได้ หรืออาจจะมาจากชีวิตความเป็นอยู่อาหารการกินก็ได้ แสดงว่าเมื่อทรงได้ยินแล้วจะทรงวิเคราะห์อย่างมีหลักตลอดเวลา นอกจากนี้สำนวนร่วมสมัยต่างๆ ท่านก็ทรงรอบรู้โดยได้จากการฟัง เช่น ฟังวิทยุและทรงวิเคราะห์ไปด้วย

การที่ทรงมีความรู้รอบด้านไม่ว่าในศาสตร์แขนงใดก็ตาม เพราะทรงเป็นนักอ่าน นอกจากหนังสือพิมพ์ภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่ทรงอ่านเป็นประจำแล้ว ทรงโปรดหนังสือทั้งภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศสหลายสาขาวิชา แต่หนังสือที่ทรงโปรดอ่านมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ คือ เรื่องเกี่ยวกับดาราศาสตร์ และจักรวาล

พระอัจฉริยภาพในด้านภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะกล่าวถึงในที่นี้มุ่งเน้นในเรื่องของภาษาอังกฤษ พระปรีชาสามารถและพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวข้องกับภาษาอังกฤษของพระองค์เรียกว่าครอบคลุมทักษะทางภาษาทุกทักษะคือ ทักษะ การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และการแปล

นักภาษาศาสตร์ทั้งหลายเห็นพ้องกันว่าในการใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาแม่ (L1) หรือภาษาที่สอง (L2) ผู้ใช้ภาษาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบและโครงสร้างของภาษา และความรู้ที่นอกเหนือจากตัวภาษาเอง นอกจากนั้นผู้ใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็น L1 และ L2 ก็ยังแตกต่างกันไม่เพียงในด้านความรู้เกี่ยวกับภาษานั้น แต่ยังแตกต่างกันในความสามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้พูดภาษาใดภาษาหนึ่ง จะต้องทราบว่าเป็นเสียงและความหมายสัมพันธ์กันอย่างไร ต้องรู้จักไวยากรณ์ของภาษานั้น การรู้ไม่จำเป็นว่าเป็นผู้มีความสามารถ

อธิบายไวยากรณ์ได้ เรียกว่ารู้เพราะใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม George Miller⁽¹⁾ อธิบายว่าผู้ใช้ภาษาได้ต้องรู้เริ่มตั้งแต่ระดับแรกคือระบบเสียง (phonological information) ระดับที่สองคือ วากยสัมพันธ์ (syntactical information) คือ รู้เกี่ยวกับการสร้างประโยค ระดับที่สาม คือ ศัพท์ (lexical information) คือ รู้ความหมายของคำและการรวมคำ ระดับที่สี่คือ ความคิด (conceptual knowledge) เกี่ยวกับโลก และระดับที่ห้าอาจจะเป็นระบบของความเชื่อ (beliefs) ในอันที่จะประเมินสิ่งที่ตนได้ยิน ซึ่งสองระดับท้ายมิได้เป็นส่วนหนึ่งของความรู้เกี่ยวกับภาษา แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการเข้าใจภาษา ซึ่งแสดงออกซึ่งความคิด และการตีความนอกเหนือไปจากที่ปรากฏอยู่ในรูปหรือโครงสร้างของประโยค ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการใช้ภาษา คือ การแปลความคิดออกมาเป็นภาษาเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดนั้น ๆ Richard Wiese⁽²⁾ กล่าวว่าขบวนการคิดและการถ่ายทอดความคิดด้วยภาษาที่สองมักจะต้องใช้เวลามากกว่าในภาษาแม่ เพราะต้องใช้ “เวลาสับสวิตซ์” Wiese อ้างถึง Kolers ซึ่งสรุปว่าในการใช้ภาษา (ซึ่งไม่ใช่เพื่อความเข้าใจ) นั้น จะมีเพียงภาษาเดียวที่ใช้การจริงๆ ในขณะที่ขณะหนึ่ง การเปลี่ยนจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่งจึงต้องการเวลาที่จะกระตุ้นภาษาที่ต้องการใช้ ดังนั้นการเปลี่ยนจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง จึงไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ผู้พูดจะต้องรู้ภาษาทั้ง 2 อย่างดี จึงจะทำได้โดยไม่ชะงักงัน ในการเสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศและในการรับรองพระราชอาคันตุกะจากต่างประเทศ บางครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องทรง “สับสวิตซ์” ระหว่างภาษาต่างประเทศ 2 ภาษา คือ จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาฝรั่งเศสเกือบตลอดเวลาที่ทรงมีพระราชปฏิสันถาร ซึ่งผู้ที่ไม่มีความสามารถพิเศษทางภาษาคงจะทำได้โดยยาก

¹ George A. Miller, “Psychology and Communication,” *Communication, Language, and Meaning: Psychological Perspectives*. Edited by George A. Miller : Basic Books, Inc., New York, 1973. หน้า 3 - 12.

² Richard Wiese, “Language Production in Foreign and Native Languages,” *Second Language Productions*. Hans W. Dechert/Dorothea Möhle/Manfired Raupach (eds.) Gunter Narr Verlag Tübingen, 1984. หน้า 11 - 25.

ทรงเป็นนักพูด

ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศทางราชการนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะต้องมีการราชดำเนินเป็นภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาเยอรมัน ตามเหมาะสม และในบางประเทศ เช่น ประเทศแคนาดา ทรงมีพระราชดำรัสเป็นทางการทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส เป็นที่ชื่นชมต่อชาวแคนาดาเชื้อสายอังกฤษและฝรั่งเศสยิ่งนัก

การมีอัจฉริยภาพทางการใช้ภาษาโดยเฉพาะในภาษาต่างประเทศมิได้หมายความว่าพูดภาษาต่างประเทศได้คล่องด้วยสำเนียงเหมือน“ฝรั่ง” แต่ต้องสามารถสื่อความหมายที่ต้องการได้ครบถ้วนด้วยสำเนียงและภาษาที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ ต้องมีปฏิภาณและความฉับไวในการเข้าใจทั้งความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย มีสติในความสามารถรักษาสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันโดยไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน และสามารถโต้ตอบทันทีอย่างแยบคาย ยิ่งผู้ใดมีอารมณ์ขันและรู้ภาษานั้นๆ ดีขนาดจะ “เล่นคำ” ได้ ก็ยิ่งถือว่าเป็นความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างลึกซึ้ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกอบปรด้วยคุณลักษณะดังกล่าวโดยครบถ้วน ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศเป็นทางการนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปฏิสันถารและพระราชดำรัสเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยกย่องในประเทศต่าง ๆ

หลักฐานอ้างอิงที่ดีที่สุดเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งแสดงถึงพระปรีชาสามารถด้านการใช้ภาษาต่างประเทศก็คือ พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ³⁾ ซึ่งทรงบันทึกเป็นความทรงจำในการตามเสด็จพระราชดำเนินอเมริกา ประเทศในยุโรป 15 ประเทศ ประเทศนิวซีแลนด์และออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

³⁾ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, ความทรงจำในการตามเสด็จต่างประเทศทางราชการ พิมพ์พระราชทานเนื่องในวันเฉลิมพระชนมายุครบ ครบ 3 รอบ 12 สิงหาคม 2511.

อิหร่าน สหรัฐอเมริกาครั้งที่ 2 และประเทศแคนาดา นอกจากพระราชนิพนธ์ของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงบรรยายพระราชจริยาวัตรและ พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างใกล้ชิด ซึ่งไม่มีผู้ใดอื่นอีก ที่จะสามารถทำได้ ยังมีพระนิพนธ์ของหม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต⁽⁴⁵⁾ ซึ่งทรงนิพนธ์เป็น จดหมายถึงเพื่อน บรรยายเหตุการณ์ในระหว่างตามเสด็จพระราชดำเนินเยือน สหรัฐอเมริกาครั้งแรกในปี 2503 หม่อมเจ้าวิภาวดีตามเสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศทุกครั้งในฐานะนางสนองพระโอษฐ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

จากหนังสือ 2 เล่มนี้ ผู้อ่านจะทราบซึ่งถึงพระราชจริยาวัตร พระวิริยะอุตสาหะ และพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการใช้ภาษาอังกฤษและ ฝรั่งเศส ตลอดจนเวลาที่เสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศก็ทรงคร่ำเคร่งกับการ ตรวจแก้ไขร่างพระราชดำรัส บางครั้งก็ทรงเตรียมพระราชดำรัสด้วยพระองค์เอง นอกจากนั้นยังแสดงถึงพระปฏิกิริยาที่ทรงได้ตอบเป็นภาษาต่างประเทศได้อย่าง คมคายและฉับไว

Maurice Forley⁽⁶⁾ แบ่งการแสดงสุนทรพจน์เป็น 3 แบบ ตามวิธีการเตรียม และการกล่าวคือ แบบกล่าวโดยไม่ได้เตรียมตัวมาก่อน (impromptu) แบบพูดจากร่างที่เตรียมมา (extemporaneous) และแบบอ่านจากที่เขียนไว้ (formal)

จะเห็นได้ว่าพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครอบคลุมการ แสดงสุนทรพจน์ทั้ง 3 แบบ คือ บางครั้งจะทรงอ่านจากที่เตรียมไว้เป็นการ บางครั้งรับสั่งจากร่าง (ภาคผนวก ก) และบางครั้งรับสั่งตอบทันทีแบบไม่ได้ เตรียมล่วงหน้ามาก่อน ดังจะขอยกข้อความจากเรื่องตามเสด็จ⁽⁷⁾ ระหว่างประทับที่

⁴ หม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต, เรื่องตามเสด็จอเมริกา : จดหมายถึงเพื่อน 14 มิถุนายน ถึง 18 สิงหาคม 2503 ฉบับพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเอก หลวงสุรณรงค์ 13 มีนาคม 2529.

⁵ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ เลื่อนเป็น พระองค์เจ้าวิภาวดี รังสิต หลังสิ้นชีพิตักษัย

⁶ Maurice Forley, A Practical Guide to Public Speaking. Wilshire Book Company Hollywood, California, 1965. หน้า 34.

⁷ หม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต, เรื่องเดิม, หน้า 16.

ฮอนโนลูลู วันที่ 14 - 18 มิถุนายน 2503 ในโอกาสที่ผู้ว่าการรัฐฮาวายและภริยา คือ มิสซิสควินน์ถวายเลี้ยงเป็นพระเกียรติยศ

“... แยกในคืนนั้นราว 50 คน นั่งโต๊ะยาวเหยียดที่เฉลียง กว้างมีชายคา ... พระเจ้าอยู่หัวประทับตรงกลางโต๊ะตรงกันข้าม กับสมเด็จพระนางเจ้าของเจ้าของบ้านผู้หญิง เมื่อเสวยเสร็จ เจ้าเมืองก็ลุกขึ้นดื่มถวายพระพรให้ทรงพระเจริญ หนังสือพิมพ์ วันรุ่งขึ้นลงข่าวว่า ‘the Governor toasted their long and prosperous reign’ พระราชดำรัสตอบเมื่อแรกก็ทรงจากแผ่น กระดาษ แต่ทีหลังทรงเก็บแผ่นกระดาษตรัสสดๆ ตอบคำกราบบังคมทูลของเจ้าเมือง เจ้าเมืองผู้นี้ตั้งแต่คืนนั้นและวันต่อมาก็ได้ แสดงตัวให้เห็นว่าเป็นนักพูดตัวจริง คือ ลุกขึ้นยืนพูดให้คนฟังได้ ยาวๆ ทุกเวลาโดยไม่ตระเตรียมเลย แต่ “ยาย” อย่าลืมว่าเขาพูดสดๆ เป็นภาษาของเขาพระเจ้าอยู่หัวตรัส “สดๆ” ที่ไม่ใช่ภาษาของท่าน...”

อีกครั้งหนึ่งในการถวายเลี้ยงอย่างเป็นทางการ หม่อมเจ้าวิภาวดี⁽⁸⁾ ทรงเล่าว่า

“... ท่านเจ้าเมืองกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวว่า วันนี้สมควรมีสปีช แต่เขาจะพยายามพูดไม่ให้อ่านทรงตอบ แล้วก็ลุกขึ้นยืนพูดยืดยาว เพื่อแนะนำให้แขกที่ได้รับเชิญมาในวันนี้รู้จักทั้ง 2 พระองค์ และประเทศของท่านดียิ่งขึ้น พระราชดำรัสตอบสั้นที่สุดเท่าที่เคยฟังมาแต่ก็เข้าที่ที่สุดคือ โปรดเกล้าฯ ให้ทุกคนดื่มให้แก่แม่เจ้าแม่ภูเขาไฟ นอกนั้นตรัสว่า เจ้าเมืองพูดหมดแล้ว คนฟังชอบใจฮาดิง...”

ในโอกาสที่ Motion Picture Association of America ถวายเลี้ยงที่ห้องพิเศษ ในสโมสร์ ในบริเวณ Paramount ในวันที่

⁸ หม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต, เรื่องเดิม, หน้า 24 - 25.

23 มิถุนายน 2503 หม่อมเจ้าวิภาวดี⁹⁾ ทรงเล่าว่า

“...หญิงรู้ว่า ทางกระทรวงต่างประเทศอเมริกันเขา
กำลังพวกฮอลลีวูดและหนังสือพิมพ์ไว้อย่างแข็งแรงไม่ให้เอ่ยถึง
หนังเรื่อง *The King and I* เป็นอันขาด ดูเหมือนเขาจะเห็นว่า
เป็นเรื่องแสดงหรืออะไร แต่พระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำให้เป็นเรื่อง
ธรรมดาเสียเลย โดยตรัสกับเขาโดยตรงไปตรงมา เมื่อทรงมี
พระราชดำรัสตอบตอนส่วยพระกระยาหารแล้ว

พระราชดำรัสวันนั้นเป็นกันเองบ้าง ดี คนฟังชอบใจมาก
หัวเราะกันก๊าก ๆ และตบมือถวายหลายครั้ง ในความบางตอน
ถ้าหญิงจำไม่ผิดก็คล้ายๆ จี๋ ‘เรากำลังเดินอยู่บนเมฆกระพโหล่
กับดารา เหล่าดาราส่องแสงไปทั่วโลก’ (ตอนนี้พวกดาราที่นั่งอยู่ที่
โต๊ะต่างยิ้มน้อยยิ้มใหญ่) พวกคนไทยโดยมากเป็นนักดูหนังและ
ติดตามความเป็นไปของดาราดวงที่ตนชอบอย่างสนใจที่สุด ข้าพเจ้า
จำต้องรับสารภาพอย่างน่าเสียใจว่า แฟนหนังวัยรุ่นของเราบาง
คนสนใจเรื่องของดารากาพย์ยนตร์ที่ตนชอบมากกว่าสนใจวิชาที่
เรียนจากโรงเรียนเสียอีก...

ตอนนี้คนสำคัญของโลกภาพยนตร์ต่างหัวเราะชอบใจ
ต่อไปพระเจ้าอยู่หัวก็ตรัสดีขึ้นไปอีก ตอนนั้นขอลอกพระราชดำรัส
แท้ๆ ถ้าแปลเดียวเสียรสคำหมด

‘Now’ ทรงมีพระราชดำรัสต่อไป ‘I would like to
confide something -- and this is between the King and you.
It’s about the King and I.’

“ตอนนี้ถึงฮาติงเลย ทรงอธิบายให้เขาฟังว่า ถึงแม้
บริษัทเทเวศน์เซ็นจูรีฟ็อกซ์ ได้ทำหนังเรื่องนี้ให้เป็นหนังที่สนุก
น่าดู สวยงาม เพลงไพเราะ แต่ไม่ถูกพงศาวดารนัก ถ้าออกฉาย

⁹⁾ หม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต, เรื่องเดิม, หน้า 32.

ในเมืองไทยอาจทำให้เกิดฉัดใจกันขึ้นระหว่างประเทศ เพราะคนไทยเคารพนักบวชตรีของเขามากคงจะไม่ชอบที่จะเห็นกษัตริย์ของเขาพระองค์หนึ่งแสดงเป็นตัวตลกอยู่ในหนังเรื่องนี้...” (ภาคผนวก ข)

เมื่อเสด็จถึงกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ในวันที่ 28 มิถุนายน โปรดเกล้าฯ ให้นักหนังสือพิมพ์ วิทญู ไทรทัศน์ ช่างภาพ และนักข่าวเข้าเฝ้าฯ ที่โรงแรม Sheraton-Carlton หม่อมเจ้าวิภาวดี¹⁰ ทรงเล่าว่า

“...ทรงมีพระราชดำรัสบอกนักสืบข่าวทั้งหลายว่า พระเจ้าแผ่นดินกับนักหนังสือพิมพ์มีหน้าที่เหมือนกัน คือ นำคนที่ยู่คนละแห่งในโลกให้เข้ามาใกล้กัน และช่วยให้สถานการณ์ของโลกดีขึ้น... ไม่ใช่เลวลง... etc. etc. etc. นักสืบข่าวขอบใจตรง etc. เพราะเผชิญไปตรงกับคำพูดของ นายยูล บรินเนอร์ ตอนแสดงเป็นรัชกาลที่ 4 ของเราในหนังและละครเรื่อง ‘เธอร์ คิง แอนด์ ไอ’ เข้าก็เลยฮาตึง...”

¹⁰ หม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต, เรื่องเดิม, หน้า 57.

ในงานเลี้ยงที่ประธานาธิบดีและมิสซิสโอเซนเฮาว์จัดถวายเป็นพระเกียรติยศที่ White House หม่อมเจ้าวิภาวดี⁽¹¹⁾ ทรงบรรยายว่า

“...แล้วประธานาธิบดีก็ลุกขึ้นยืนพูดถึงมิตรภาพระหว่างไทยและอเมริกาอยู่สักครู่ ก็วางแผ่นกระดาษพูดอย่างเป็นกันเองว่า มีหลานปู่ 4 คน ซึ่งบางทีก็ขอให้ทำกับข้าวให้ ถ้าปู่สามารถทำอะไรแปลกๆ ได้ เช่น ถ้าได้ตำราทำบะหมี่น้ำตามที่ได้รับสั่งเมื่อตะกี้ก็จะขอบพระทัยมาก...

...พระราชดำรัสตอบในคืนนั้น เมื่อแรกก็ทรงจากแผ่นกระดาษเมื่อจบแล้วก็ทรงเก็บ รับสั่งต่อไปว่า จะพระราชทานตำราบะหมี่น้ำแก่ท่านประธานาธิบดี แต่ต้องขอตำราไอศกรีมแลกเบรียน เพราะทูลหม่อมทั้ง 4 พระองค์โปรดเสวยนัก การตรัสนอกบทแบบนี้ชาวอเมริกันชอบกันนักหนา หัวเราะชอบใจ เห็นว่าทรงเป็นกันเองดี หนังสือพิมพ์เมื่อเช้านี้ชื่อ *Christian Science Monitor* ลงพาดหัวว่า ‘*Thais Capture U.S. Capital*’ และลงข่าวทั้ง 2 พระองค์ว่า ‘*It is not just that they are young, and handsome and royal*’ แต่ยังดีอีกหลายอย่าง เช่น ‘*The King almost makes a habit of throwing away prepared speeches and talking informally from the heart...*’” (ภาคผนวก ค)

จากพระนิพนธ์ เรื่องตามเสด็จ ของหม่อมเจ้าวิภาวดี จะเห็นได้ว่าพระราชดำรัส พระอารมณ์ขัน และความเป็นพระองค์เองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นที่ประทับใจชาวอเมริกันที่มีโอกาสได้เฝ้า ในการบรรยายคุณสมบัติของนักแสดงสุนทรพจน์ที่ดี Herbert Prochnow⁽¹²⁾ ย้ำว่า นักพูดที่ดีจะต้องทำให้ผู้ฟังสนุก ต้องมีความคิดว่องไว เป็นนักฟังที่ดี มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความจริงใจ และท้ายสุดคือ

¹¹ หม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต, เรื่องเดิม, หน้า 60 - 62.

¹² Herbert V. Prochow, *The Successful Speaker's Handbook*. Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, N.Y.1951.

มีมโนภาพ ซึ่ง Prochnow⁽¹³⁾ อ้างถึงคำกล่าวของนโปเลียนว่า “The imagination governs the universe.” ส่วน Michael Osborn⁽¹⁴⁾ ก็เห็นว่า อารมณ์ขันเป็นสิ่งที่สำคัญ และภาษาที่ใช้ก็ควรเหมาะสมกับผู้พูด ผู้ฟัง โอกาส และเรื่องที่พูด จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีคุณสมบัติของนักพูดที่ดีตามที่ Prochnow และ Osborn กล่าวถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่รับสั่งนอกบทแบบเป็นกันเอง ตามที่หม่อมเจ้าวิภาวดีอ้างถึงข้อเขียนของหนังสือพิมพ์ Christian Science Monitor ที่กล่าวยกย่อง ที่สำคัญที่สุดคือ ทรงมีพระมโนภาพ ซึ่งทำให้ทรงประสบความสำเร็จในพระราชกรณียกิจทั้งปวง

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักพูดที่สามารถนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ⁽¹⁵⁾ ทรงบันทึกในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศนิวซีแลนด์และออสเตรเลียเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2505 ว่า

¹³ Herbert V. Prochow, *The Successful Speaker's Handbook*. Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, N.Y.1951. หน้า 249.

¹⁴ Michael Osborn, *Speaking in Public*, Houghton Mifflin Company, 1982.

¹⁵ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ, *เรื่องเดิม*, หน้า 383.

“... พิธีมักเริ่มด้วยนายกเทศมนตรีกล่าวถวายคำต้อนรับอย่างสดๆ แนะนำให้คนดูรู้จักพระเจ้าอยู่หัวโดยเล่าถึงพระองค์ท่านและบทบาทของท่านในบ้านเมืองเรา บางทีก็มีการเล่าถึงเมืองไทยให้คนฟังรู้จักบางครั้งก็มีการเข้าเฝ้าพระเจ้าอยู่หัว นิดหน่อยฉันที่มีตรซึ่งคนฟังต่างก็หัวเราะชอบใจถึงตบมือกันกราวๆ

การเสด็จ 2 ประเทศครั้งนี้ นอกจากพระเจ้าอยู่หัวจะทรงกระทำหน้าที่เป็นประมุขของประเทศเราแล้วยังต้องทรงอยู่ในบทบาทของนักพูดที่ถึงใจพระเดชพระคุณคนฟังโดยไม่หันรู้พระองค์ลวงหน้าอีกเล่า พระราชดำรัสที่เตรียมมาส่วนมากไม่เข้ากับคำและข้อความที่เขากราบบังคมทูลสดๆ บนเวที เพราะชาว 2 ประเทศนี้ภาคภูมิใจในบทบาทของนักพูดที่คมคาย ไม่ไขน่กอ่านคำที่เตรียมลวงหน้า พระเจ้าอยู่หัวจึงต้องทรงแต่งพระราชดำรัสขึ้นใหม่ในทันทีทันใดนั่นเอง เพื่อจะได้โต้ตอบเขาให้ถูกเรื่องและทันท่วงทีบางทีก็ทรงเข้าตอบเขาอย่างขำๆ...”

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศแคนาดา ซึ่งมีประชาชนพูดทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2510 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ดังความตอนหนึ่งในพระราชนิพนธ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ⁽¹⁶⁾

“...กลางคืนมีการเลี้ยงพระกระยาหารค่ำเป็นทางการที่ทำเนียบรัฐบาล ผู้สำเร็จราชการกราบบังคมทูลลากไปเล่าเป็นกลอนสด พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงตอบสดๆ เป็นภาษาอังกฤษ แล้วทรงชวนให้ดื่มถวายพระพรสมเด็จพระราชินีนาถแห่งแคนาดาเป็นภาษาฝรั่งเศส...

¹⁶ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ, เรื่องเดิม, หน้า 426-428.

“...หลังจากงานเลี้ยงแล้ว มิงานแบบรับรองเพื่อถวายโอกาสให้พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งกับแขกที่ได้รับเชิญมา ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นบุญเหลือเกินที่พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งได้คล่องทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ทำให้ทรงปฏิสันถารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนสำคัญๆ ของแคนาดาได้อย่างดี...”

เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2510 นายกรัฐมนตรี เลสลีย์ เปียร์สัน ถวายเลี้ยงพระกระยาหารกลางวันสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ⁽¹⁷⁾ ทรงเล่าว่า

“... ระหว่างที่เสวย นายกถามข้าพเจ้าว่า พระเจ้าอยู่หัวจะทรงขัดข้องไหม ถ้าเขาจะกล่าวสุนทรพจน์เพราะไม่ได้มีในกำหนดการ ข้าพเจ้าตอบเขาไปว่า เขียว่านตามสบายเถิด ถึงท่านจะพูดฝรั่งเศสก็คงไม่ทรงขัดข้อง นายกจึงลุกขึ้นพูดกลอนสด พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงตอบสดๆ เหมือนกัน เมื่อฟังพระราชดำรัสจบแล้ว นายกหันมาพูดกับข้าพเจ้าว่า พระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชามาก เขากล่าวอะไรในสุนทรพจน์ทรงจับได้หมด และทรงตอบได้ทุกข้อ...”

เมื่อเสด็จถึง Montreal สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ⁽¹⁸⁾ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า

“... เวลา 19.45 น. เสด็จไปที่ศาลาเทศบาลนคร Montreal หน้าศาลาเทศบาล มีประชาชนเฝ้าอย่างคับคั่ง นายกเทศมนตรี Drapeau และภริยาได้รับเสด็จอยู่หน้าศาลาเทศบาล มิงาน Reception และถวายพระกระยาหารค่ำ เขาทูลไว้ล่วงหน้าว่า คินนี้ขอให้รับสั่งเป็นภาษาฝรั่งเศส (เดิมเตรียมไว้เป็นภาษาอังกฤษ) เพราะแขกที่มาในงานส่วนใหญ่จะเป็นเชื้อชาติฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม เขารับรองกันอย่างแข็งขันและดูเขาปลาบปลื้มพอใจ เมื่อทรงมี

¹⁷ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ, เรื่องเดิม, หน้า 431.

¹⁸ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ, เรื่องเดิม, หน้า 432-433.

พระราชดำรัสเป็นภาษาฝรั่งเศสตอบนายกเทศมนตรี... (ภาคผนวก ง)

...หลังจากที่เสวยเสร็จแล้ว นายกเทศมนตรีเชิญเสด็จประทับเรือตามลำแม่น้ำ St. Laurence ทอดพระเนตรบริเวณงาน Expo... เสด็จกลับถึงโรงแรมที่ประทับเกือบตี 1 หวังจะได้นอน เพราะรู้สึกหมดกำลัง แต่พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่าจะทรงทำพระราชดำรัสเป็นภาษาฝรั่งเศส เพราะต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษ จะต้องทรงแปลเองเป็นภาษาฝรั่งเศสตั้งแต่ต้นจนจบ เสร็จประมาณตี 3 พระราชดำรัสนี้รับสั่งในวันไทยที่งาน Expo พวก Quebec ทุกคนทูลอ้อนวอนให้ทรงเป็นภาษาฝรั่งเศส เพื่อให้ชาวแคนาดาที่มีเชื้อชาติฝรั่งเศสได้ชื่นใจ...” (ภาคผนวก จ)

วันพฤหัสบดีที่ 22 มิถุนายน 2510 วันไทยที่ Expo สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ⁽¹⁹⁾ ทรงบรรยายว่า

“...สำหรับพระราชดำรัส นอกจากในวันเปิดวันไทยแล้วยังทรงแสดงสดๆ เป็นภาษาอังกฤษตอบประธานจัดงานหลังจากเสวยพระกระยาหารอีกด้วย นายดูปุยทูลว่า เขารับรองมาหลายประเทศแล้วแต่การรับเสด็จครั้งนี้เขาสะดวกใจไม่มีความลำบากใจประการใด เพราะรับสั่งได้ทั้ง 2 ภาษาเป็นการประทับใจเขามาก...”

นอกจากจะทรงมีพระปรีชาสามารถในการใช้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสในพระราชดำรัสทั้งอย่างเป็นทางการและอย่างเป็นกันเองแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงมีพระสติในความสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างยอดเยี่ยม ดังจะขอัญเชิญพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ⁽²⁰⁾ ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศนิวซีแลนด์และออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2505 ซึ่งในออสเตรเลียมีกลุ่มคนต่อต้านนโยบายของรัฐบาลไทยในสมัยนั้น

¹⁹ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ, เรื่องเดิม, หน้า 435-436.

²⁰ , หน้า 386-391.

“...เรื่องที่ 3 ที่ออสเตอร์เลียอันนำความหนักใจมาให้ข้าพเจ้าเป็นอันมาก เกิดขึ้นที่เมืองเมลเบิร์นเมืองหลวงของรัฐวิกตอเรีย

วันที่มาวิทยาลัยเมลเบิร์นถวายปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แก่พระเจ้าอยู่หัว พอเราไปถึงมหาวิทยาลัยก็ต้องเดินผ่านกลุ่มชาย-หญิง ซึ่งเข้าใจว่าเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งนั้นมีพวกหนึ่งยืนอยู่นอกหอประชุมด้านที่เป็นประตูกระจกเปิดอยู่เป็นระยะๆ ทำให้มองเข้าไปเห็นและได้ยินเสียงจากเวทีข้างในได้ กลุ่มนี้บางคนแต่งกายไม่เรียบร้อยเลย แต่กลุ่มอื่นๆ บางพวกก็ดูดี เมื่อข้าพเจ้าตามเสด็จผ่านจะเข้าไปในหอประชุม บางพวกก็ปรบมือให้ บางพวกก็มองดูเฉยๆ ไม่ยิ้มไม่บึ้ง แต่บางพวกมองดูด้วยสายตาประหลาด แล้วมีการหันไปพูดซุบซิบและหัวเราะกันก็มี...

...เมื่อพิธีเริ่มต้น อธิการบดีก็ลุกขึ้นไปอ่านคำสดุดีพระเกียรติพระเจ้าอยู่หัวก่อนที่จะถวายปริญญา ทันใดนั้นเองข้าพเจ้าได้ยินเสียงเอะอะเหมือนโห่ปนฮาอยู่ข้างนอกคือ จากกลุ่ม “ปัญญาชน” ซึ่งยืนท่าต่างๆ ที่ไม่น่าดู เช่น เอาเท้าพาดบนต้นไม้บ้าง ถ่างขามือท้าวสะเอวบ้าง ...มองขึ้นไปบนเวทีเห็นบรรดาศาสตราจารย์และกรรมการมหาวิทยาลัยที่นั่งอยู่บนนั้นต่างก็หน้าจ่อ ชิดแทบไม่มีสีเลือด ท่าทางกระสับกระส่ายด้วยความละอายไปด้วยกันทั้งนั้น...

...ครั้งอธิการบดีอ่านคำสดุดีพระเกียรติจบลงก็ถวายปริญญาต่อจากนั้นก็ถึงเวลาที่พระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จไปพระราชทานพระราชดำรัสที่เครื่องขยายเสียงกลางเวที ยังไม่ทันไร ก็มีเสียงโห่ปนฮาดังขึ้นมาจากกลุ่ม “ปัญญาชน” ข้างนอกอีกแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีอึเย็นเฉียบ หัวใจก็หวิวๆ ไม่กล้าแม้แต่จะมองขึ้นดูพระพักตร์ท่านด้วยความสงสารและเห็นพระหทัย ในที่สุดก็ฝืนใจ

มองขึ้นไปเพื่อถวายกำลังพระทัยแต่แล้วข้าพเจ้าเองนั้นแหละที่เป็นผู้ได้กำลังใจกลับคืนมา เพราะมองดูท่านขณะที่ทรงพระดำเนินไปยืนกลางเวทีเห็นพระพักตร์สงบเฉย ทันใดนั้นเองคนที่อยู่ในหอประชุมทั้งหมดก็ปรบมือเสียงสนั่นหวั่นไหวคล้ายจะถวายกำลังพระทัยท่าน พอเสียงปรบมือเงียบลง คราวนี้ข้าพเจ้ามองขึ้นไปบนเวทีอีกก็เห็นพระเจ้าอยู่หัวทรงเปิดพระมาลาที่ทรงคู่กับฉลองพระองค์ครุย แล้วหันพระองค์ไปโค้งคำนับคนกลุ่มที่ส่งเสียงอยู่ข้างนอกอย่างดงามนำดีที่สุด พระพักตร์ยิ้มนิดๆ พระเนตรมีแววเยาะหย่อยๆ แต่พระสุรเสียงราบเรียบยิ่งนัก 'ขอขอบใจท่านทั้งหลายเป็นอันมาก ในการต้อนรับอันอบอุ่นและสุภาพเรียบร้อยที่ท่านแสดงต่อแขกเมืองของท่าน' รับสั่งเพียงเท่านั้นเอง แล้วก็หันพระองค์มารับสั่งต่อผู้ที่นั่งฟังอยู่ในหอประชุม

ตอนนี้ข้าพเจ้าอยากจะหวัะเราออกมาดั่งๆ ด้วยความละใจ เพราะเสียงฮานั่นเงียบลงทันทีราวกับปิดสวิชช์ แล้วตั้งแต่นั้นก็ไม่มีอีกเลย ทุกคนทั้งข้างนอกข้างในต่างนั่งฟังพระราชดำรัสเฉย ท่าทางดูขบคิด ข้าพเจ้าเห็นว่าพระราชดำรัสส่วนนั้นดีมาก รับสั่งสดๆโดยไม่ทรงใช้กระดาษเลยทรงเล่าถึงวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของชาวไทยเราว่า เรามีเอกราช มีภาษาของเราเอง มีตัวหนังสือซึ่งคิดค้นขึ้นใช้เอง เราตั้งบทกฎหมายการปกครองของเราเอง ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมา 700 ปีกว่ามาแล้ว ตอนนี้ข้าพเจ้าขำแทบแย่ เพราะหลังจากรับสั่งว่า ...700 ปีกว่ามาแล้ว ...ทรงทำท่าเหมือนเพ็งนึกออก ทรงสะดุ้งนิดๆ และทรงโค้งพระองค์อย่างสุภาพ เมื่อตรัสว่า ...ขอโทษ ...สัมิไป ...ตอนนั้นยังไม่มีประเทศออสเตรเลียเลย ...แล้วทรงเล่าต่อไปว่า แต่ไหนแต่ไรมาคนไทยเรามีน้ำใจกว้างขวาง พร้อมที่จะให้โอกาสคนอื่นและฟังความเห็นของเขา เพราะเรามักใช้ปัญญาขบคิด ไตรตรองหาเหตุผลก่อน จึงจะตัดสินใจว่าสิ่งไรเป็นอย่างไร ไม่สุมสี้สุมหำตัดสินใจอะไรตามใจชอบ โดยไม่ใช้เหตุผล...

...เมื่อเสร็จงานเลี้ยงรับรองแล้ว เมื่อจะไปขึ้นรถพระที่นั่งกลับ ก็จำต้องผ่านคนกลุ่มนั้นอีก เขายังคงยืนคอยดูเราอยู่ที่เก่า แต่อกับกิริยาเปลี่ยนไปหมด บางคนก็หน้าเฉยๆ เจื่อนๆ ดูหลบตาพวกเรา ไม่มีการมองอย่างประหลาดอีกแล้ว แต่บางพวกก็มีน้ำใจนักกีฬาพอที่จะยิ้มแย้มแจ่มใส ไบโกมือ และปรบมือให้เราตลอดทาง จนถึงที่ซึ่งรถพระที่นั่งจอดอยู่...”

ทรงเตรียมพระราชดำรัสเอง

ผู้เชี่ยวชาญในด้านการแสดงสุนทรพจน์ทุกท่านก็ต้องเห็นพ้องต้องกันว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของความสำเร็จในการแสดงสุนทรพจน์ก็คือ การเตรียมตัวเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพิถีพิถันในพระราชดำรัสที่จะทรงแสดงทุกครั้ง ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องทรงตรากตรำพระวรกาย เพราะมีหมายกำหนดการต้อนรับแน่นขนัดไปหมด เวลาซึ่งควรจะได้ทรงพักผ่อนหลังงานถวายงานต้อนรับหรือแม้ระหว่างเสด็จพระราชดำเนินโดยเครื่องบินพระที่นั่งจากเมืองหนึ่งไปอีกเมืองหนึ่ง ก็ทรงคร่ำเคร่งกับการเตรียมพระราชดำรัสสำหรับแห่งต่อไป จนบางครั้งทำให้พระองค์ทรงมีเวลาพักผ่อนพระราชอิริยาบถและบรรทมเพียงเล็กน้อย

ในการเตรียมพระราชดำรัสนั้น ทรงรวบรวมและทรงศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด บางครั้งราชเลขาธิการจะร่างถวายและทรงตรวจแก้ บางครั้งก็จะทรงร่างเอง (ภาคผนวก ฉ) เมื่อพิมพ์แล้วก็ทรงตรวจแก้ไขเพิ่มเติม (ภาคผนวก ข) ถึงกระนั้นก็มีบางครั้งที่ต้องทรงปรับปรุงเพิ่มเติมพระราชดำรัสที่ทรงเตรียมไว้อย่างไม่ทรงทราบล่วงหน้ามาก่อน เช่น ในการเสด็จพระราชดำเนินงานถวายการต้อนรับของเทศบาลเมืองลอสแอนเจลิส พระราชดำรัสที่ทรงเตรียมไว้ยาวประมาณ 5 นาที แต่เมื่อเสด็จถึงงานก็ทรงได้รับคำกราบบังคมทูลว่าขอให้พระราชดำรัส 15 นาที (ภาคผนวก ฉ) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงใช้พระราชดำรัสที่เตรียมไว้เป็นเสมือนหัวข้อและทรงขยายเพิ่มเติมขณะที่ทรงมีพระราชดำรัส จนได้ครบ 15 นาที ตามคำกราบบังคมทูลขอ จะเห็นได้ว่า ในการเสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องทรงพร้อมรับสถานการณ์ต่างๆ อยู่ตลอดเวลาใน

เรื่องนี้สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ⁽²¹⁾ ทรงเล่าถึงการเสด็จพระราชดำเนินอเมริกาครั้งที่สองและแคนาดาระหว่างวันที่ 6 - 29 มิถุนายน 2510 ไว้ว่า

“...เครื่องบินออกจากดอนเมืองเวลาบ่ายสี่โมงครึ่ง วันอังคารที่ 6 มิถุนายน พอเอาเข็มขัดที่รัดตัวออกกราชเลขาฯ ก็เข้าเผ้าทันทีถวายพระราชดำรัสที่เตรียมไว้เพราะราชเลขาฯ ทราบดีว่าแม้จะเตรียมไว้แล้วอย่างไร พระเจ้าอยู่หัวก็โปรดที่จะทอดพระเนตรก่อนและทรงแก้ไขเอง บางครั้งก็ทรงเขียนเองใหม่ทั้งหมดเลย...”

และทรงบรรยายถึงการเสด็จพระราชดำเนินจากฮอนโนลูลูไปยังนิวยอร์ก หลังจากการถวายเสียงรับรองที่จวนข้าหลวงของมลรัฐฮาวาย⁽²²⁾ ว่า

“...ประทับอยู่ที่งานจนถึงสองทุ่มกว่าจึงเสด็จขึ้นเครื่องบินเสวยพระกระยาหารค่ำบนเครื่องบิน เครื่องบินออกจากฮอนโนลูลูเวลาสองทุ่มครึ่ง กว่าจะเสวยเสร็จก็ห้าทุ่ม ข้าพเจ้าทูลถามว่า ‘เมื่อคืนนี้บรรทมหลับสักเท่าไร ระหว่างกรุงเทพฯ ไปฮาวาย’ ทรงตอบว่า ‘ได้ราวๆ 40 นาที’ ข้าพเจ้าจึงทูลว่า ‘บรรทมเสียเถิด’ รับสั่งว่า ‘ไม่ได้ ต้องเตรียม speech ต่อไปอีก’ เกี่ยวกับการที่จะมีพระราชดำรัสรับสั่งว่า ‘ความจริงต้องเตรียมไว้ให้พร้อมเสมอแต่บางครั้งก็ไม่ได้ใช้ เพราะเวลาเขากล่าวสุนทรพจน์สดๆ มา ใครจะควักกระดาษขึ้นมาอ่านได้ เราก็ต้องว่าสดๆ ตอบเขาไปเหมือนกัน...”

หม่อมเจ้าวิภาวดี⁽²³⁾ ทรงเล่าเกี่ยวกับการเตรียมพระราชดำรัสที่จะทรงแสดงที่ซานฟรานซิสโก ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2503 ว่า

²¹ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ, เรื่องเดิม, หน้า 397.

²² สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ, เรื่องเดิม, หน้า 401.

²³ หม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต, เรื่องเดิม, หน้า 163-165.

“...พระเจ้าอยู่หัวทรงพระอักษรอย่างขะมักเขม้นอยู่ตั้งแต่เรือบินขึ้น... ได้ยินว่า พระราชดำรัสสำหรับที่จะทรงใช้คิณนี้ยังไม่เสร็จเลย คงกำลังทรงอยู่กระมัง...”

“...เป็นอันว่าวันที่เสด็จถึงซานฟรานซิสโก (วันที่ 12) เกือบทุกอย่างเป็นไปตามหมายกำหนดการ...ส่วนพระราชดำรัสที่ทรงใช้ในคิณนั้นดูเหมือนเสร็จเกือบนาทีสุดท้ายก่อนเสด็จงาน และดูเหมือนจะยาวไปกว่าที่เคยสัก 5 นาที มีหลายตอนที่หญิงชอบมาก คนฟังตบมือหัวเราะชอบใจคือ ตอนที่ทรงมีพระราชดำรัสชอบใจ ความว่า ‘การที่เจ้าของงานกล่าวว่า เมืองไทยเป็นเมืองที่น่าเที่ยวขึ้น ทรงยอมรับและที่ว่าทรงมีสิทธิที่จะรับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีของอเมริกา เพราะประสูติที่เคมบริดจ์ มัสสachusetts นั้น ก็ทรงยอมรับอีก แต่สิทธินั้นเป็นโมฆะแล้ว เพราะทรงครองราชสมบัติเมืองไทยอยู่...’ อีกตอนหนึ่งใจความว่า ‘ไม่เข้าพระทัยว่า เหตุใดจึงว่าเลิกการตื่นทอง (Gold rush) กันแล้วในซานฟรานซิสโก ในเมื่อได้ทรงพบสะพานโกลเดนเกต ทองในใจคน ทองสีดำในดิน (น้ำมัน) แล้วยังทองในธนาคาร²⁴⁾ อีกเล่า...”

(ภาคผนวก ข)

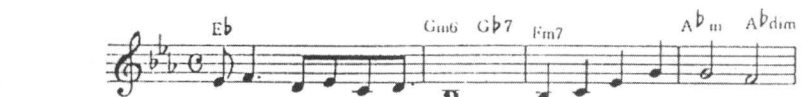
²⁴ เมืองซานฟรานซิสโกมีชื่อว่า เป็นเมืองธนาคาร

ทรงเป็นนักแต่งเพลง

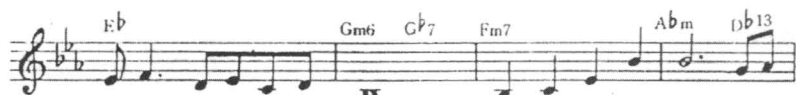
คนไทยทุกคนต้องรู้จักเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นอย่างดี เพลงพระราชนิพนธ์สมัยแรกนั้น ทรงพระราชนิพนธ์เฉพาะทำนองเพลง ส่วนเนื้อเพลงก็มี หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์และท่านผู้หญิงนพคุณ ทองใหญ่ ณ อยุธยา เป็นผู้แต่ง แต่มีเพลงพระราชนิพนธ์ชุดหลังๆ 5 เพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์ ทั้งทำนองและเนื้อร้องเป็นภาษาอังกฤษเอง คือ เพลง Still on My Mind, Old Fashioned Melody, No Moon, Dream Island และ Echo

STILL ON MY MIND

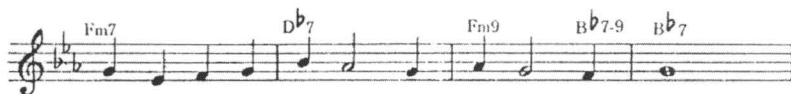
I can't get you off my mind ——— How e - ver I try.

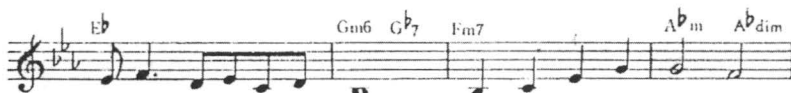
The flame kin dled in my heart ——— Keeps burn-ing high. Though time

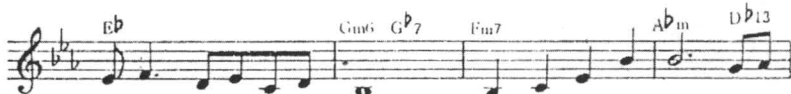
has the pow - er to quell, It real - - ly can not dis - pel The

ma - gic touch of your hand, So gen - tle in mine.

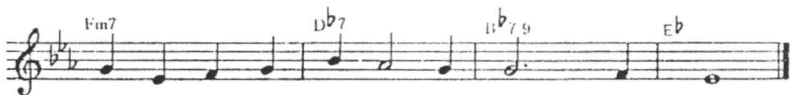
When night's curtain starts to fall ——— And light fades a - - way.

My thoughts fly back to that day, ——— You were so near. This song

will nev - er, nev - er end And time we can not sus - pend; You'll

be ev - er and ev - er; Still On My Mind.

(All Rights Reserved)

OLD FASHIONED MELODY

Let me tell you how I miss — The thrill of your

sweet lit-tle kiss: — Let me tell you with this Old —

— Fash-ioned Me — lo — dy. — Let me tell

you how I sigh — For all the joys of days gone by; —

Let me tell you with this Old — — Fash-ioned Me —

— lo — dy. — We used to go side by side —

— On our own way all a long, — With noth-ing

real to de-cide, — Noth-ing was wrong. — Now there's no

word that can say, — I can't tell you in an-y way; —

Let me tell you with this Old — — Fash-ioned Me — lo — dy.

(All Rights Reserved)

NO MOON

[illegible]

No Moon, —What do I care^t bout moon light,— I have your

The first staff of music is in G major (one sharp) and 4/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody starts on a whole note G4, followed by a half note A4, and then a quarter note B4. The bass line consists of a whole note G2. Above the staff, the chords D^b, C7, C dim, and B^b7 are indicated.

smile, love, ——— That's shin-ing just as bright. There's noth-ing

[illegible]

I can not do, dear, If you love me true, dear, I

The first staff of music is in G major (one sharp) and 4/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody starts on a whole note G4, followed by a half note A4, a quarter note B4, and a quarter note C5. The next measure contains a half note D5 and a half note E5. The final measure of the staff contains a half note F#5 and a half note G5. Above the staff, the chord progression is indicated as Bb7, (b), and Eb9.

have noth-ing to fear, My way is al-ways clear.

The first staff of music is in G-flat major (three flats) and 4/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of three flats. The melody starts on a whole note G-flat, followed by a half note A-flat, and then a quarter note B-flat. The next measure contains a half note C and a quarter note D. The final measure of the staff contains a half note E and a quarter note F. Above the staff, the notes A-flat and E-flat are marked with a 'dim' (diminuendo) hairpin.

No stars, ——— I have no use for star light, ——— I've your twin -

king eyes ——— To guide me quite all right. Oth-ers

may need the moon And e — ven the stars too, But I'm

[illegible]

hap — py, ———— When e-ver I'm with you. ————

DREAM ISLAND

In a dream, — I'm on a de serts — land — Wait —
 — ing for you, — Hoping you've not for — got — ten. —
 How hap — py — I would be to see you near — And
 how sor — ry, — If you don't ap — pear. — Like old
 time, — We'd lis — ten to the sea — Which is like
 mu — sic, — Lead ing to ec — sta — sy. —
 Though know ing — It is no use to be blue, — I
 keep dream — ing; — It may well come true. —

Chord symbols: E^b, A^b6, E^b, B^b7, E^b, A^b6, E^b, B^b7, E^b, G7, C^m, F7, B^b7, E^b, A^b8, E^b, B^b7, E^b.

(All Rights Reserved)

ECHO

C Am7 Dm E7-9 Am9 Am7
 Ech — o — of a sweet me-lo - dy of ten der love, —

Am6 Am7 Dm Dm7 D11 G7 Gm7 C7
 — Keeps bring-ing me-mo - ry — from heav — en a — bove:—

F F6 Bb7 E11 E7-9 D13 Adim
 Soft lights — gliding through empty space 'yond cloud - y skies, —

Dm F11 Ab9 G7 Gm7 C7
 — re-mind me of your dear face and love light in your eyes

F Fm Em Em7 E dim
 How — I long to be with you once a — gain.—

Dm Dm7 Ddim Bb11 G7 Gm7 C7
 Hope — and pray, oh yes I do, all in vain.

F F6 Bb9 E11 E7-9 D13 Adim
 Our song — of it is noth-ing left but the Ech — o —

Dm7 F11 Ab9 G13
 — Though time is un - for - giv - ing I know Our love will —

A11 D11 G13 G7-9 C
 — lin-ger on for e — ter — ni — ty.

ทรงเป็นนักแปล

ก่อนที่จะกล่าวถึงพระอัจฉริยภาพด้านการแปลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการแปลก่อน J.C. Catford⁽²⁵⁾ ให้คำจำกัดความของการแปลไว้ดังนี้

“...the replacement of textual material in one language (SL)⁽²⁶⁾ by equivalent textual material in another language (TL)⁽²⁷⁾ ...”

ดังนั้นการหาข้อความที่มีความหมายเทียบเท่ากันได้จึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้แปล Louis Kelly⁽²⁸⁾ กล่าวว่า ผู้แปล คือ ผู้รับข้อความที่ผู้เขียนต้องการสื่อ โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของผู้เขียน แล้วสมมติว่าตนเป็นผู้เขียนเพื่อดูว่าสิ่งที่ต้องการสื่อถึงผู้อ่านคืออะไร และการประเมินว่าผู้เขียนต้องการจะสื่อความหมายอะไรนั้นนี้เท่ากับเป็นการปูพื้นฐานว่าการแปลนั้นจะดีหรือเลวเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมตรงหรือไม่ตรงกับต้นฉบับ Alan Duff⁽²⁹⁾ ก็เห็นด้วยว่า “อะไรที่อยู่ในความคิดของผู้เขียนก็จะต้องอยู่ในความคิดของผู้แปลด้วย ซึ่งหมายความว่าทั้งผู้เขียนและผู้แปลมีความคิดเดียวกัน แต่แสดงออกในภาษาที่ต่างกันเท่านั้น ดังนั้นคุณภาพของการเขียนและคุณภาพของความคิดในต้นฉบับ จึงมีผลโดยตรงกับคุณภาพของงานที่แปลออกมาด้วย” ปัญหาก็คือ บางครั้งมีความบกพร่องในวิธีและลีลาการเขียนในต้นฉบับ ทำให้ความหมายคลุมเครือ ซึ่งเมื่อแปลออกมาแล้วจะทำให้เห็นข้อบกพร่องชัดยิ่งขึ้น ดังนั้นแม้ว่าผู้แปลจะไม่มีสิทธิตัดทอน ก็จำเป็นต้องแปลให้ผู้อ่านเข้าใจโดยแปลให้ตรงกับผู้เขียนด้วย

เมื่อผู้แปลจับความจาก SL แล้วถ่ายทอดเป็น TL ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงอิทธิพลของ SL ได้ เพราะการแสดงออกซึ่งความคิดด้วยภาษา

²⁵ J.C. Catford, *A Linguistic Theory of Translation*, Oxford University Press, 1965.

²⁶ SL (Source Language) หมายความว่า ภาษาของต้นฉบับ

²⁷ TL (Target Language) หมายความว่า ภาษาที่แปลออกมา

²⁸ Louis Kelly, *The True Interpreter*, Basil Blackwell, Oxford, 1979, หน้า 34-67.

²⁹ Alan Duff, *The Third Language*, Pergamon Press, Oxford, 1981, หน้า xi

และวิธีการเขียน การเลือกคำ การเรียบเรียงถ้อยคำ ในภาษาหนึ่งย่อมจะแตกต่างกับอีกภาษาหนึ่ง ดังนั้นในการแปลบางครั้งจึงมีการใช้โครงสร้างทางภาษาและสำนวนที่ปะปนกันระหว่างภาษาต้นฉบับกับภาษาที่แปลออกมา ผู้แปลที่ดีจึงต้องระมัดระวังในเรื่องนี้ บางครั้งเมื่อแปลอังกฤษเป็นไทย ผู้อ่านจะบ่นว่า “กลืนเป็นนมเนย”

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมก็เป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งในการแปล Paul Kollers⁽³⁰⁾ อ้างถึงวิจัยในห้องทดลอง ซึ่งแสดงว่าคำที่ไม่มีปัญหาในด้านความเข้าใจสำหรับผู้พูด 2 ภาษา (bilingual) ก็คือ คำที่หมายถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมและมีวิธีใช้คล้ายคลึงกันทั้ง 2 ภาษา เช่น ดินสอ หรือหนังสือ จะมีความหมายคล้ายคลึงกันในทุกภาษา แต่คำที่มีความหมายเป็นนามธรรมหรือคำเกี่ยวกับอารมณ์ต่างๆ จะมีความหมายไม่ตรงกัน และวิธีแสดงออกซึ่งอารมณ์ก็แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษา ดังนั้นการแปลตรงตามผู้เขียนทั้งหมด อาจทำให้ผู้อ่านใน TL ไม่เข้าใจก็ได้

John B. Sykes⁽³¹⁾ ได้สรุปคุณสมบัติของผู้แปลไว้ว่า จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษาต้นฉบับ (SL) ความรู้เกี่ยวกับภาษาที่จะแปลออกมา (TL) ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่แปล ความสามารถที่จะประยุกต์ความรู้ที่ตนมีกับความสามารถที่จะใช้ความรู้ในองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นขึ้นอยู่กับผู้แปลแต่ละคน ผู้แปลจะต้องมีความอดทน มีสติ สำนวณใจ ไม่หงุดหงิด มีใจกว้าง และทนต้นฉบับที่ผู้เขียนเขียนไม่ชัดเจนได้ นอกจากนี้ผู้แปลยังต้องเป็นนักค้นคว้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่แปลจากทฤษฎีของการถ่ายโอนทางภาษา (Language transfer) Wolfram Wilss⁽³²⁾ ก็เห็นว่าความสำเร็จของผู้แปลกับปัญหาการถ่ายโอนจากภาษาหนึ่งมาอีกภาษาหนึ่งขึ้นอยู่กับความ

³⁰ Paul A. Kollers, "Translation and Bilingualism", *Communication, Language, and Meaning : Psychological Perspectives*, Edited by George A. Miller : Basic Books, Inc., New York, 1973, หน้า 280-290.

³¹ John B. Sykes, "The Intellectual Tools Employed", *The Translator's Handbook*. Edited by Catriona Picken. Aslib, 1985, หน้า 41-45.

³² "Wolfram Wilss, "Methodological Aspects of the Translation Process", *Transfer and Translation in Language Learning and Teaching*, Anthology Series 12, Edited by Franz Eppert. Regional Language Centre, Singapore University Press, 1980, หน้า 173-192.

สามารถในการเข้าใจภาษาต้นฉบับ (SL) และความสามารถในการใช้ภาษาที่จะแปลออกมา (TL) และความสามารถทั้ง 2 ภาษาของผู้แปลยังมีองค์ประกอบอีกหลายอย่าง เช่น พื้นฐานทางปัญญาและอารมณ์ของผู้แปล ประสบการณ์ แรงจูงใจ ความถูกต้องในเรื่องที่แปล ความสามารถของผู้แปลกับระดับความยากของเรื่องที่แปล และความแตกต่างในระบบและโครงสร้างของภาษาทั้ง 2

จากข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญและปัญหาในการแปล รวมทั้งคุณสมบัติของผู้แปลที่ดีก็ให้เห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาสามารถและทรงมีคุณลักษณะของนักแปลที่ดี เริ่มตั้งแต่ทรงรู้ดีทั้งภาษาอังกฤษ (SL) และภาษาไทย (TL) ซึ่งพระปรีชาสามารถของพระองค์ในทั้ง 2 ภาษา ก็ได้กล่าวถึงมาแล้วในตอนต้น พระราชนิพนธ์แปลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีทั้งบทความที่มีความยาวขนาดต่างๆ กัน จนถึงหนังสือทั้งเล่มซึ่งมีความยาวถึง 501 หน้า

พระราชนิพนธ์แปลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เท่าที่มีมา แบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ บทความและหนังสือ ซึ่งแปลจากภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทย พระราชดำรัส ขาดก ซึ่งแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ตลอดจนหนังสือ พระราชนิพนธ์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในเล่มเดียวกัน คือ พระราชนิพนธ์เรื่องทองแดง หรือ The Story of Thongdaeng

บทความ

พระราชนิพนธ์แปล ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เริ่มจากบทความ คือ ในปี 2518 ได้ทรงแปลบทความภาษาอังกฤษหลายเรื่องจากนิตยสารต่าง ๆ ดังนี้

1. “ข่าวจากวิทยุเพื่อสันติภาพและความก้าวหน้า” จาก “Radio Peace and Progress” นิตยสาร *Intelligence Digest* ลงวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1975
2. “การคืบหน้าของมาร์กซิสต์” จาก “The Marxist Advance” จาก Special Brief
3. “รายงานตามนโยบายคอมมิวนิสต์” จาก “Following the Communist Line”
4. “ฝันร้ายไม่จำเป็นจะต้องเป็นจริง” จาก “No Need for Apocalypse” นิตยสาร *The Economist* ฉบับลงวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 1975

5. “รายงานจากลอนดอน” จาก “London Report” นิตยสาร *Intelligence Digest: Weekly Review* ฉบับลงวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 1975
6. “ประเทศจีนอยู่ยง” จาก “Eternal China” นิตยสาร *Intelligence Digest: Weekly Review* ฉบับลงวันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 1975
7. “ทัศนะน่าอัศจรรย์จากชิลีหลังสมัยอาล์เลนเด” จาก “Surprising views from a Post-Allende Chile” นิตยสาร *Intelligence Digest: Weekly Review* ฉบับลงวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 1975
8. “เขาวัวอย่างนั้น เราก็อัวอย่างนั้น” จาก “Sauce for the Gander...” นิตยสาร *Intelligence Digest: Weekly Review* ฉบับลงวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 1975
9. “จีนแดง: ตัวเอี้ยค้ายาเสพติดแห่งโลก” จาก “Red China: Drug Pushers to the World” นิตยสาร *Intelligence Digest: Weekly Review* ฉบับลงวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 1975
10. “วีรบุรุษตามสมัยนิยม” จาก “Fashion in Heroes” โดย George F. Will นิตยสาร *Newsweek* ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ. 1979

หนังสือ

หนังสือภาษาอังกฤษที่ทรงแปล มีดังนี้คือ

1. **ติโต** จาก **Tito** โดย Phyllis Auty เมื่อ พ.ศ. 2519
2. “เศรษฐศาสตร์ตามนัยของพระพุทธศาสนา” บทที่ 4 จาก *Small is Beautiful* โดย E.F. Schumacher หน้า 53 - 63 เมื่อ พ.ศ. 2520
3. **นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ** จาก *A Man Called Intrepid* โดย William Stevenson เมื่อ พ.ศ. 2520 - 2523

บางครั้งในขณะเดียวกันที่ทรงแปลหนังสือก็ทรงแปลบทความไปด้วย หนังสือเล่มแรกที่ทรงแปลคือ **ติโต** เสร็จในปี 2519 เพื่อให้ข้าราชการบริพารได้ทราบถึงบุคคลที่น่าสนใจคนหนึ่ง ต่อมาเมื่อเดือนธันวาคม 2537 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้บริษัทหอกรีนทร์พรีนติ้ง แอนด์พับลิชชิ่งจำกัด จัดพิมพ์และจำหน่าย โดยมอบรายได้จากการจำหน่ายสมทบทุนมูลนิธิชัยพัฒนา

จากเหตุการณ์แตกแยกและนองเลือดที่บอสเนียทำให้ทรงเล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้จากการอ่านพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง**ติโต** พระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ผู้ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2537 ดังนี้

“ตอนนี้ขอโฆษณาหน่อย เป็นรายการโฆษณามีสปอตชนิดหนึ่ง คือว่าได้แปลหนังสือเรื่องติโต แปลหลายปีมาแล้วตั้ง 20 ปี แต่เห็นว่ายังคงทันสมัย เพราะเขายังตึกกันอยู่ เลยต้องรีบมาปรับปรุงต้นฉบับของเรื่อง ติโต ที่แปลจากภาษาฝรั่งเพื่อให้คนได้อ่าน สถานการณ์ในโลกเป็นอะไรบ้าง เรื่อง **ติโต** นี้ปรับปรุงเกือบจะไม่ทันแต่ก็ทัน ทันอะไร หัวข้อคือ หัวข้อว่าโลกนี้จะมีสันติภาพ จะมีความสงบ ต้องรีบปรับปรุงหนังสือเรื่อง **ติโต** นี้ให้ทันกับที่เขายังตึกกันอยู่ ถ้าเขาไม่ตึกกัน บ้านเมืองเขาเรียบร้อยแล้ว ก็ไม่เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เมืองยูโกสลาเวียเขายังตึกกัน ฉะนั้น ก็เลยรีบให้หนังสือแปลนี้ออกมาได้พิมพ์สำเร็จ”

นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ เป็นหนังสือที่มีความยาวถึง 501 หน้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้เวลาแปลทีละเล็กละน้อย เป็นเวลาถึง 3 ปี คือทรงเริ่มแปลเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2520 และเสร็จเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2523 งานต่าง ๆ ที่ทรงแปลนี้ทรงใช้เวลาที่พอทรงว่างจากพระราชกรณียกิจต่าง ๆ อย่างเรื่อง **นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ** ทรงถ่ายสำเนาจากหนังสือเป็นหน้า ๆ เพื่อความสะดวกในการเอาติดพระองค์ไปด้วย แม้บางครั้งขณะประทับบนเครื่องบินพระที่นั่งในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมประชาชนในต่างจังหวัด ก็ทรงงานแปลไปด้วย

เมื่อทรงแปลเสร็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้ข้าราชการบริพารอ่าน เมื่อเดือนธันวาคม 2536 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่งจำกัดเป็นผู้จัดพิมพ์โดยมอบรายได้จากการจัดจำหน่ายสมทบทุนมูลนิธิชัยพัฒนา จะได้ยกตัวอย่างเล็กน้อยจาก **นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ** เพื่อแสดงถึงพระอัจฉริยภาพ พระมโนภาพและพระอารมณ์ขันของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้ **“หนัก”** คือหนักในด้านเนื้อหาและหนักเพราะขนาดและความหนาของหนังสือ วิธีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ในการแปลคือ ทรงอ่านรวดเดียวก่อนเพื่อประเมินว่าผู้เขียนต้องการ

จะสื่อความคิดอะไรแล้วจึงทรงอ่านรายละเอียดเพื่อถ่ายทอดความคิดนั้นเป็นภาษาไทย ซึ่งก็ตรงกับหลักการแปลที่เสนอโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการแปล ดังที่เสนอมานี้แล้วข้างต้น ตัวอย่างที่เห็นชัดคือ การที่ทรงแปลชื่อเรื่อง *A Man Called Intrepid* ว่า **นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ** “Intrepid” เป็นนามรหัสของ Sir William Stephenson หัวหน้าข้าราชการลับผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการทำให้สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงด้วยความปราชัยของฝ่ายเยอรมัน งานของเขาเป็นงานลับและเป็นภาระที่หนักหน่วงมีขอบข่ายความรับผิดชอบกว้างไกล จึงเรียกได้ว่า Sir William Stephenson เป็นตัวจักรสำคัญอยู่เบื้องหลังชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตร งานของเขาคือ “การปิดทองหลังพระ” โดยแท้ ส่วนการใช้ชื่อ “นายอินทร์” แทน “Intrepid” ก็เป็นการเล่นคำและทำให้ได้บรรยากาศแบบไทย ๆ การแปลชื่อเรื่องดังนี้ไม่ได้แปลตรงตามตัวอักษร แต่เป็นการแปลโดยประเมินจุดเด่นของ Sir William Stephenson ที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านทราบ พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง **นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ** ได้ให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้อ่าน เพราะเมื่อมีการอ้างอิงถึงบุคคลหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงค้นคว้าและอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและปะติดปะต่อเรื่องราวได้ พระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้จึงให้ทั้งความรู้และความบันเทิงอย่างยิ่ง

พระราชดำรัส

พระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเริ่มแปลเป็นปีแรก คือ พระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาในวันที่ 4 ธันวาคม 2532 ครั้งนั้นได้รับสั่งเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดพอสมควร หน่วยงานของสหประชาชาติหลายหน่วยงานมีความสนใจในพระราชดำรัสครั้งนั้น และใครจะได้รับฉบับที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ มีบุคคลและหน่วยงานบางหน่วยได้แปลพระราชดำรัส แต่การแปลพระราชดำรัสที่รับสั่ง “**สด ๆ**” โดยไม่มีต้นฉบับนั้นเป็นของยาก ดังนั้นจึงมีข้อความที่คลาดเคลื่อนจากพระราชประสงค์บ้าง เมื่อเป็นดังนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแปลพระราชดำรัสเอง คณะกรรมการประชาสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติร่วมกับกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการ

พลังงาน โดยคณะกรรมการจัดทำหนังสือพระราชดำรัสเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จึงจัดพิมพ์พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2532 ขึ้น โดยจัดพิมพ์เป็นฉบับภาษาไทย และฉบับภาษาอังกฤษ มีน้อยคนนักที่จะทราบว่าฉบับภาษาอังกฤษเป็นพระราชนิพนธ์แปลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นอกจากทรงแปลพระราชดำรัสแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังพระราชทานข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง carbon ในรูป carbon dioxide ในอากาศ เรื่องน้ำในโลก การหมุนเวียนของน้ำ น้ำที่จะนำมาใช้ได้ และเรื่องน้ำในประเทศไทย ราชการยังได้ประกาศวันนั้นเป็น **“วันสิ่งแวดล้อม”**

พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 ซึ่งรับสั่งเกี่ยวกับ **“รัฐรักสามัคคี”** ก็เป็นที่เลื่องลือ คณะอนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เห็นว่าพระราชดำรัสสองคี่นี้มีสารัตถประโยชน์เป็นคุณค่าประทับใจอย่างยิ่งในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ถึงวิถีทางการพัฒนาประชาธิปไตย จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตอัญเชิญมาจัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่

นอกจากพระราชดำรัสเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่จัดพิมพ์เป็น 2 เล่ม คือ ภาษาอังกฤษ 1 เล่ม ภาษาไทย 1 เล่มแล้วพระราชดำรัสในปิ่นอื่นๆ จัดพิมพ์เป็นเล่มเดี่ยว โดยมีย่อหน้าภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษเป็นตอนๆ ไป

วิธีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลนั้นต้องใช้เวลาและความพิถีพิถันมาก เริ่มด้วยทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าหน้าที่ถอดพระราชดำรัสจากที่บันทึกเสียงไว้ ต่อจากนั้นทรงตรวจความถูกต้องกับเทปบันทึกเสียงด้วยพระองค์เอง เมื่อตรวจแล้วทรงแบ่งพระราชดำรัสออกเป็นย่อหน้า โดยทรงพิมพ์ด้วยพระองค์เองลงในคอมพิวเตอร์ โดยใช้ font **“จิตรลดา”** ที่ทรงพัฒนาขึ้นเอง เมื่อทรงแบ่งเป็นย่อหน้าได้แล้ว จึงทรงเรียบเรียงและปรับปรุง โดยทรงใช้วิธีที่มีระบบเป็นขั้นเป็นตอน ทรงใช้วงเล็บ [] ล้อมข้อความที่ซ้ำซ้อนต้องตัดออก และใช้วงเล็บ () ล้อมข้อความที่เพิ่มเติมเพื่อให้ข้อความครบถ้วนสมบูรณ์และถูกหลักภาษา โดยทรงปรับปรุงให้น้อยที่สุด เมื่อได้ข้อความภาษาไทยที่ถูกต้องสมบูรณ์แล้วจึงทรงแปลเป็นภาษาอังกฤษที่ละย่อหน้า โดยพิมพ์ภาษาอังกฤษลงในคอมพิวเตอร์เลยโดยไม่ต้องร่างก่อน เมื่อพิมพ์จากคอมพิวเตอร์

ลงกระดาษ ก็ทรงตรวจแก้ไขอีกหลายครั้ง แต่ครั้งจะบันทึกไว้หมดในคอมพิวเตอร์ การทรงงานอย่างมีระบบโดยเคร่งครัดเช่นนี้ ทำให้ทรงเรียกข้อมูลจากการแปลและตรวจทานจากต้นฉบับที่ทรงแก้ไขแต่ละตอนได้หมด

นอกจากทรงแปลพระราชดำรัสเป็นภาษาอังกฤษแล้ว ทรงจัดทำคำอธิบาย หรือข้อมูลเสริมพระราชดำรัสเพื่อให้ผู้อ่านได้มีภูมิหลังและเข้าใจพระราชดำรัสดีขึ้น ในส่วนใดที่มีรูปภาพประกอบก็จะรับสั่งกำหนดรูปภาพให้เจ้าหน้าที่หามาประกอบ ดังนั้น ผู้อ่านพระราชดำรัสจะได้รับความรู้จากโครงการพระราชดำริที่รับสั่งถึง รวมทั้งได้เห็นรูปภาพภูมิประเทศประกอบความเข้าใจด้วย

ชาดก

ชาดกที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยและทรงแปลคือ **มหานกชาดก** โดยทรงรวมทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษอยู่ในเล่มเดียวกัน พระราชนิพนธ์เรื่อง **มหานกชาดก** นี้ต่างจากพระราชนิพนธ์แปลเรื่องอื่น คือนอกจากทรงแปลชาดกตั้งแต่ต้นเรื่องโดยทรงดัดแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นแล้วยังทรงปรับปรุงตอนจบของเรื่องที่พระมหานกจะเสด็จออกทรงแสงโมกขธรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า ยังไม่ถึงวาระเวลาอันสมควร เพราะว่าได้ทรงนำความเจริญแก่มิถิลายังไม่ครบถ้วน เพราะข้าราชการบริพารไม่มีความรู้ทั้งทางวิชาการทั้งทางปัญญา ยังไม่เห็นความสำคัญของผลประโยชน์แก่ของตนเอง จึงต้องตั้งสถานอบรมสั่งสอนให้เบ็ดเสร็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดัดแปลงเนื้อเรื่องตอนจบของ **มหานกชาดก** ให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน โดยที่พระราชดำริว่าพระมหานกจะบรรลุโมกขธรรมได้ง่ายกว่า หากได้ประกอบพระราชกรณียกิจในโลกให้ครบถ้วนเสียก่อน ชาดกส่วนที่ทรงพระราชนิพนธ์เพื่อเปลี่ยนแปลงตอนจบ ทรงเลียนแบบภาษาและสำนวนอย่างที่ใช้ในชาดกได้อย่างคมคายและแนบเนียน

คาถาต่างๆ ที่เป็นบทโต้ตอบระหว่างนางมณีเมขลาและพระมหานก มีทั้งที่มาจากพระสูตร และที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นใหม่

สำนวนในพระสูตร⁽³³⁾

“บุคคลเมื่อกระทำความเพียร แม้จะตายก็ชื่อว่า ไม่เป็นหนี้ในระหว่าง หนุมญาติ เทวดา และบิดามารดา อนึ่ง บุคคลเมื่อทำกิจอย่างลูกผู้ชาย ย่อมไม่เดือดร้อนในภายหลัง”

“Any individual who practices perseverance, even in the face of death, will not be in any debt to relatives or gods or father or mother. Furthermore, any individual who does his duty like a man, will enjoy Ultimate Peace in the future.”

สำนวนพระราชนิพนธ์⁽³⁴⁾

“ข้าแต่บัณฑิตย วาจาอันมีปฎิหาริย์มีบังควรหายไปในอากาศ. ท่านต้องให้สาธุชนได้รับพรแห่งโพธิญาณจากโอษฐ์ของท่าน. ถึงกาลอันสมควร ท่านจงตั้งสถาบันการศึกษา ให้ชื่อว่า โพธิyalัษยมหามหาวิทยาลัย ในกาลนั้นท่านจึงจะสำเร็จกิจที่แท้.”

“O Wise One, thy meaningful words shouldst not be lost in this wide empty expanse. Thou shouldst share with others the boon of enlightened wisdom that come from thy lips. When the time comes, thou shouldst establish an institute of high learning, called the Bodhiya laya Great Wisdom Center. Only on that day, wilt thou have fulfilled thy mission.”

เมื่อเปรียบเทียบคาถาทั้ง 2 บท จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนในเชิงภาษา ทั้งสำนวนในภาษาไทย และบทภาษาอังกฤษ

พระราชนิพนธ์เรื่อง **มหาชนชาดก** ยังประกอบด้วยภาพวาดประกอบเนื้อเรื่องโดยศิลปินหลายท่าน ที่สำคัญที่สุดคือ มีภาพฝีพระหัตถ์ โดยทรงใช้

³³ พระมหาชนก พระราชนิพนธ์ เรื่อง พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน 2542 หน้า 64.

³⁴ พระมหาชนก พระราชนิพนธ์ เรื่อง พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน 2542 หน้า 70.

คอมพิวเตอร์วาดภาพแสดงแผนที่เส้นทางเดินเรือของพระมหากษัตริย์ บริเวณที่เรือล่ม รายละเอียดทั้งหมดบนแผนที่ เช่น แผนที่ประเทศอินเดีย และสุวรรณภูมิ เป็นแผนที่จริงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณเส้นทางเดินเรือ และจุดที่เรือสำเภาล่ม โดยทรงใช้ข้อมูลจากชาตกและวิทยาการสมัยใหม่ ทรงขอรายละเอียดจากกรมอุตุนิยมวิทยาเกี่ยวกับพายุในอ่าวอันดามัน ซึ่งเป็นส่วนที่ที่ทรงคาดคะเนว่าเป็นจุดที่เรือล่ม ทำให้ทรงระบุนวันและเดือนที่พระมหากษัตริย์ออกเดินทางวันถึงวันที่เรือล่ม และวันที่นางมณีเมขลาช่วยพระองค์จากมหาสมุทร ภาพฝีพระหัตถ์ประกอบเรื่องการเดินทางนี้มี 4 ภาพด้วยกัน คือภาพวันที่ควรออกเดินทาง แต่ไม่ได้ออก ภาพวันออกเดินทาง วันที่เรือล่ม โดยมีแผนที่อากาศแสดงเส้นทางของพายุ (จริงๆ) และภาพพระมหากษัตริย์ทรงว่ายน้ำ โดยมีนางมณีเมขลาเหาะอยู่เบื้องบน

พระราชนิพนธ์เรื่อง *มหากษัตริย์* จึงเป็นพระราชนิพนธ์ที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ด้านการพัฒนา ด้านแผนที่อุตุนิยมวิทยา และด้านศิลปะ

พระมโนภาพอันกว้างไกลและพระจินตนาการอันทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักพัฒนาที่ยอดเยี่ยม รวมทั้งพระอารมณ์ขัน ล้วนเป็นส่วนทำให้พระราชนิพนธ์ที่ให้ทั้งสาระ ธรรม และความบันเทิง ที่นักอ่านทั้งหลายไม่ควรพลาด

นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไว้ในเล่มเดียวกันซึ่งจะขอกกล่าวถึงไว้ด้วยเพราะเป็นหลักฐานที่แสดงถึงพระอัจฉริยะของพระองค์ในการใช้ภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หนังสือเล่มนี้คือพระราชนิพนธ์เรื่องทองแดง หรือ The Story of Tongdaeng เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุนัขที่พระองค์ทรงเลี้ยง ทรงมีพระราชปรารภ³⁵ ว่า “ทองแดงเป็นสุนัขธรรมดาที่ไม่ธรรมดา มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันนับว่ากว้างขวาง มีผู้เขียนเรื่องทองแดงก็หลายเรื่อง แต่น่าเสียดายว่าเรื่องที่เล่ามกมีความคลาดเคลื่อนจากความจริง และขาดข้อมูลสำคัญบางประการ โดยเฉพาะเกี่ยวกับความกตัญญูของคุณทองแดง

³⁵ พระราชปรารภ พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. เรื่อง ทองแดง ฉบับการ์ตูน 2547 หน้า (3)

ที่มีต่อ “แม่มะลิ” ที่พระองค์ท่านยกย่องว่า ผิดกับคนอื่นที่เมื่อกลายมาเป็นคนสำคัญแล้วมักลืมตัวและดูหมิ่นผู้มีพระคุณที่เป็นคนที่ต่ำต้อย”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักภาษาที่ยอดเยี่ยมโดยแท้ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พระราชนิพนธ์ ไม่ว่าจะทรงแปลหรือทรงพระราชนิพนธ์เองจะมีทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยเคียงกันอยู่เสมอ เพราะทรงเล็งเห็นว่าการเรียนภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยการเทียบเคียงกับอีกภาษาหนึ่ง จะช่วยการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ผู้อ่านโดยเฉพาะนักเรียนก็สามารถเรียนด้วยตนเองได้

ทรงใช้สำนวนที่เหมาะสมกับเรื่อง

พระอัจฉริยภาพด้านการแปลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประจักษ์ชัดเมื่อได้อ่านพระราชนิพนธ์ประเภทต่าง ๆ ที่ทรงแปลเพราะทรงใช้ภาษาและสำนวนที่เหมาะสมกับเรื่องที่แปล เช่น มหาชนกชาดก ก็ทรงใช้ภาษาโบราณเพื่อให้เข้ากับเรื่อง

1. “ในอดีตกาลอันพันคนวิสัยครั้งหนึ่ง พระราชาพระนามว่า มหาชนกครองราชสมบัติอยู่ในกรุงมถิลา แคว้นวิเทหะ”⁽³⁶⁾

“Once upon an uncomputable time past, there was a king bearing the name of Mahajanaka who reigned in the city of Mithila in the land of Videha.”

2. “ความสลิเนาของพระอริฏฐชนกราชต่อพระอนุชาทันทาคำอาบพิษอันชากเข้าไม่ได้”

“The oft recurring venomous words took their toll on the King’s affection for his brother.”⁽³⁷⁾

3. “ครั้งนั้น พระมหาสัตว์ทรงดำริว่า “เราว้ายข้ามมหาสมุทรมาได้เจ็ดวันเข้าวันนี้ ไม่เคยเห็นเพื่อนสองของเราเลย นี่ใครหนอมาทุดกับเรา.” เมื่อแลไปใน

³⁶ พระมหาชนก พระราชนิพนธ์ เรื่อง พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน 2542 หน้า 2.

³⁷ พระมหาชนก พระราชนิพนธ์ เรื่อง พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน 2542 หน้า 5.

อากาศก็ทอดพระเนตรเห็นนางเมขลา จึงตรัสคาถาที่สองว่า: ดูก่อนเทวดา เรา ไตร่ตรองเห็นปัญหาแห่งโลก และอาณิสสแห่งความเพียร. เพราะฉะนั้นถึงจะมองไม่เห็นฝั่ง เราก็ต้องพยายามว่ายอยู่ท่ามกลางมหาสมุทร”

“Then the Great Being opined: ‘To this morning, we have been swimming the ocean for seven days. All that time we have seen nary a soul as companion. Now, who is speaking to me?’ Looking up skywards, he saw Mani Mekhala. Thereupon, he intoned the second stanza: O, Goddess, we have reflected upon the worldly behavior and the merits of perseverance. Thus, we conclude that, even though we do not see the shores, we still have to persist in our swimming in the wide ocean.”³⁸⁾

จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาอังกฤษที่โบราณสมกับเนื้อเรื่อง ทรงเลือกคำและสำนวนที่ดู “ขลัง” สำหรับใช้แปลขาดก

เมื่อทรงแปลบทความหรือหนังสือปัจจุบัน ก็ทรงใช้สำนวนที่สอดคล้องกับท่วงทำนองของเนื้อเรื่อง

1. เรื่อง “Red China: Drug Pushers to the World” ทรงแปลว่า “จีนแดง: ตัวเอี้ยค้ายาเสพติดแห่งโลก”

2. นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ

หลุยส์ เดอ ไวท์ล ไพรจาร์ยนักปราชญ์ ชาวอังกฤษ กล่าวถึงไพรจาร์ยต่าง ๆ ว่า

“Astrology has too many quacks.” ทรงแปลว่า “มีใครต้องแต่งในการมากเกินไป”

สำนวนภาษาอังกฤษที่ทรงใช้และเป็นที่ติดปากกัน ก็คือ พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 เมื่อทรงเล่าถึง นายพาร์ก จุล อนุ รัฐมนตรีการกีฬาและ

³⁸⁾ พระมหาชนก พระราชนิพนธ์ เรื่อง พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน 2542 หน้า 62.

เขาวชนแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ที่มาเฝ้าว่า ประธานาธิบดีซึ่งเป็นเพื่อนของเขามอบหมายให้มาขอโอวาท และโอวาทที่พระราชทานให้แก่อาคันตุกะครั้งนั้นคือ

“Our loss is our gain”

ทรงยกตัวอย่างในการอธิบายความหมายของคติพจน์นี้

“หมายความว่า ถ้าหากรีบทำโครงการ 10 ล้านบาท ก็ได้กำไรแล้วในปีแรก ขดเขยจำนวน 2 ล้านบาท ที่ว่าแพงเกินไปนั้นได้แล้ว แต่ข้อสำคัญที่สุด ถ้าอยากทำโครงการให้ได้เป็นมูลค่า 8 ล้านบาทนั้น จะต้องเสียเวลาสอบราคา เสียเวลาทำแผนให้รอบคอบ จึงยังไม่ได้ในปีนี้ ปีนี้ชาวบ้านจึงยังไม่ได้รับผลดีจากโครงการ. ครั้นปีต่อไปปูนซีเมนต์ก็แพงขึ้น เศรษฐกิจก็เปลี่ยนไป 8 ล้านบาทไม่พอแล้ว ตกกลงต้องใช้ 9 ล้านบาท. จึงต้องของบประมาณเพิ่มเติม. และแล้วงบประมาณเพิ่มเติมนั้นก็ถูกตัด. ปีที่สองจึงยังทำไม่ได้. จนกระทั่งเอาจริงในปีที่สามอนุมัติ 10 ล้าน ก็ทำได้. แต่ผลดีที่ควรจะได้รับตั้งแต่ต้นจากโครงการนั้นก็ไม่ได้รับ. แล้วยังเป็นอันว่าต้องเสียเงิน 10 ล้านบาทอยู่ดี แต่ประชาชนต้องทนเดือดร้อนไปอีกสองสามปี ถ้ายอม “ขาดทุน” คือยอมเสีย 10 ล้านบาท ตั้งแต่ต้นก็สามารถที่จะ “ได้กำไร” คือประชาชนจะต้องได้ผลดีตั้งแต่ปีแรก. ทางวิชาเศรษฐกิจแท้ ๆ ก็เป็นอย่างนี้ได้เหมือนกัน. มติหรือคติพจน์ที่ว่า “ขาดทุน ทำให้มีกำไรได้” นั้น ก็เป็นอันพิสูจน์ได้แล้ว.”

“It means that if the 10 million baht project is implemented without delay, the benefits to be obtained can already be reaped right from the first year, compensating for the 2 million baht difference in cost. But what is important to consider is that, if we want to reduce the cost to 8 million, it will take time to make an official bidding and to make a detailed survey, making it impossible to complete the work in this same year. Thus, this year the people will not yet benefit from the project. And the next year, the price of cement will rise; the economy will change, a budget of 8 million will not be sufficient, and 9 million will be needed. So an additional budget must be requested. And that budget will again be cut, Thus, in the second year, work will

not yet get started, In the third year, the project gets the green light and a budget of 10 million is granted, But the benefits of the original project will not be obtained, and 10 million has to be spent all the same, but the people have had to bear their miseries for 2 to 3 years before getting any benefit. Were it decided to “lose”; that is decided to spend 10 million at the outset, a “gain” would have been possible; that is, the people would have benefited from the project right from the very first year on. This process can be explained by the rules of economics. The motto “Our loss Is Our Gain” is thus vindicated.”

ในพระราชดำรัสองค์เดียวกันนี้รับสั่งถึงเรื่องการไปดูงานของคนไทยที่เกาหลีเกี่ยวข้องกับ สหกรณ์ว่า

“ที่จริงพวกเราก็ได้ไปดูงานมาแล้ว กลับมาก็ทำแบบของเขา แต่ทำไมค่อยสำเร็จ. ที่เราทำสำเร็จก็คือทำแบบของเขานั้นแหละ แต่ว่าเรามาทำแบบชาวบ้านแบบไทยๆ.”

“In fact, some of our people have already been there to study their methods. Upon their return, they have emulated some of these techniques but it has not been very successful. What has been achieved has been the application of modified, simplified methods “à la Thai”.

ในพระราชนิพนธ์เรื่องทองแดง⁽³⁹⁾ นั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเลือกเฟ้นถ้อยคำที่เหมาะสมในการบรรยายพฤติกรรมของทองแดงทำให้ผู้อ่านได้ภาพที่ชัดเจน เช่น ในการบรรยายความฉลาดของทองแดง

“นอน “แอ้งแม้ง” ให้หาแป้ง

ทองแดงเป็นสุนัขฉลาดและเรียนรู้เร็ว เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์จะให้ทองแดงนอนหงายจะรับสั่งว่า “ทองแดง แอ้งแม้ง” ทองแดงก็จะลงนอนหงายท้องตามรับสั่ง วันหนึ่งทองแดงเกิดคันและเกาหลายครั้ง

³⁹ พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, เรื่อง ทองแดง ฉบับการ์ตูน 2547 หน้า 92-95

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรดังนั้น จึงทรงหยิบกระป๋องแป้งเด็ก มาชุ้ให้ทองแดงดู และรับสั่งว่า “ทองแดง แอ้งแม้ง จะทาแป้งให้” ทองแดงก็ลงนอนหงายให้ทรงทาแป้งโดยดี การทาแป้งนี้ทองแดงชอบมาก เมื่อทรงทาแป้งให้ทั่วแล้ว ทองแดงลุกขึ้นเดินสองสามก้าวก็เกาอีก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงรับสั่งว่า “ทองแดงทาแป้งแล้ว ไม่คันแล้ว” ทองแดงก็เขื่อและหยุดเกาจริง ๆ หลังจากนั้น เมื่อเห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหยิบกระป๋องแป้งขึ้นมา ทองแดงก็จะลงนอน “แอ้งแม้ง” ทันทีเพื่อให้ทรงทาแป้งให้ จนบางครั้งเมื่อทองแดงกลับจากเข้าเฝ้า ก็จะถูกพยาบาลแซวว่า “แหม! ทองแดงพุงขาวเชียวนะ” ”

“Lying on her back to receive baby powder

Tongdaeng is clever and quick at learning. When His Majesty wants Tongdaeng to lie on her back, he says, “Thongdaeng, belly-up.” Thongdaeng would lie down on her back, as ordered. One day, His Majesty noticed that Thongdaeng was scratching, so he took a can of baby powder and showed it to Thongdaeng, saying, “Thongdaeng, belly-up, I’ll powder you.” Thongdaeng lay down on her back as she was ordered and let the King sprinkle her with a soothing dose of baby powder, which she really appreciated. After a short while, she got up, walked a couple of steps and scratched once again; His Majesty said, “Thongdaeng, I already gave you baby powder; it should not itch any more.” Thongdaeng understood and stopped scratching. After that, whenever His Majesty picks up the powder can, Thongdaeng would immediately lie down belly-up, for a soothing dose of baby powder. So, sometimes after Thongdaeng came back from a visit with the King, she would be teased by the royal nurses, “Oh, Thongdaeng, how white your belly is!” ”

ทรงเลือกคำอย่างพิถีพิถัน

นอกจากจะทรงเลือกภาษาที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงมีพระปรีชาสามารถในการเลือกคำ อย่างในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยที่ทรงสนพระทัยเป็นพิเศษ เรื่อง **“ศัพท์”** ที่มาของศัพท์และรากศัพท์โดยที่ทรงเรียนภาษาละตินมาก่อน ทรงรู้ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน จึงทรงสามารถเทียบเคียงความหมายของศัพท์ได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยที่จะทรงเลือกศัพท์ **“แปลก ๆ”** โดยเฉพาะในการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษเพื่อทำให้การแปลมีสีสัน และมีความแตกต่างจากภาษาทั่ว ๆ ไป แต่จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหา นับว่าเป็นลีลาการใช้คำที่มีคุณสมบัติเฉพาะของพระองค์เอง มีศัพท์หลายตัวที่ทรงใช้ที่ผู้อ่านจะต้องเปิดพจนานุกรมตรวจสอบ เพราะไม่ทรงใช้ศัพท์ที่ใช้กันบ่อย ๆ เป็นธรรมดา เช่น เมื่อทรงเล่าถึงนิทานยายกะตา ในพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2535 ว่า คนสมัยนี้คงคิดว่า **“ยายกะตานี้ท่านโบราณเสียเหลือเกินไม่ไหว”** ทรงแปล เป็นภาษาอังกฤษว่า **“Granny and Grandpa are so antiquated; this is ludicrous!”**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดการ **“เล่นคำ”** ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่นในพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 รับสั่งถึงเรื่องผู้แทนปวงชนว่า

“ถ้าคนนี้พูด เขาพูดแทนเรา ผู้แทนของเรา พูดแทนเรา.”

“What this person says is what I say; he is my choice; he is my voice”

ทรงเล่นคำ **“ผู้แทน พูดแทน”** และทรงเล่นสัมผัส **“my choice”** และ **“my voice”**

โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระอัจฉริยภาพทางภาษา ทรงเป็นองค์อัครศิลปิน ดังนั้น จึงทรงมีลีลาการแปลที่มีสีสันที่เป็นของพระองค์เอง มี

อรรถรส เพราะทรงเลือกเฟ้นถ้อยคำที่ทำให้ผู้อ่าน “นิกรภาพ” ออก พระราชนิพนธ์แปลของพระองค์ยังแสดงให้เห็นว่า ทรงมีพระมโนภาพกว้างไกลและทรงมีพระอารมณ์ขัน ดังตัวอย่างจากพระราชนิพนธ์ที่ใคร่ขอัญเชิญมาแสดงในที่นี้

1. จากเรื่อง “ข่าวจากลอนดอน” ที่เกี่ยวกับ นายแอนโธนี เว็ดจ์วู้ด เป็นนักอติตรัฐมนตรีอุตสาหกรรมของอังกฤษ

“... Mr. Benn has not been demoted; he has been moved sideways. And the Prime Minister has made it clear that Mr. Benn’s activities are to be closely scrutinized in future. The country can no longer afford to let him run wild...”

“...นายเบนน์มิได้ถูกลดตำแหน่ง แต่เขาถูกสับเข้ารางหลัก และนายกรัฐมนตรีได้ตัดสินใจอย่างชัดเจนว่า ในอนาคตปฏิบัติการต่าง ๆ ของนายเบนน์จะถูกสอดส่องอย่างใกล้ชิด ประเทศชาติจะทนให้นายเบนน์วิ่งพล่านต่อไปอีกไม่ไหวแล้ว...”

2. จากเรื่อง นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ เกี่ยวกับศาสตราจารย์หญิงผู้มีความสามารถในการตีความรหัส ซึ่งเมื่อคิดออกกลางดึกก็จะวิ่งมาหาเจ้าหน้าที่เวรและครั้งหนึ่งที่ตกลงไปในบ่อเลี้ยงเป็ด

“The lady went headfirst into the adjacent duck pond, struggled out, and made a dramatic entry at the mansion, bursting upon the Midnight Watch with weeds and water, and creating the effect of a fevered genius in disarray. She was still muttering the magic incantation that aroused her from slumber - the call sign of a particular German sending station...”

“...สุภาพสตรีผู้นี้หัวทิ่มลงไปในบ่อเลี้ยงเป็ดที่อยู่ข้างเคียง ตะเกียกตะกายออกมา แล้วพรวดพรวดเข้าไปในคฤหาสน์อย่างสง่าผ่าเผย ทำให้เวรที่ยืนคิ่ดต้องสะดุ้งโหยงเพราะผู้ที่ปรากฏกายเปิกนํ้ามอลอกม่อแลงและปกคลุมด้วย紗ห่วยทำให้นึกถึงภาพของแม่มดที่ตื่นเต้นและเสียบวนขวัญกระเจิง เธอยังคงพึมพำท่องมนต์วิเศษที่ปลุกเธอจากนิทรา - ในที่นี้ก็คือ สัญญาณเรียกขานของสถานีวิทยุเยอรมันแห่งหนึ่ง...”

3. “ไตรซิเคิล” สายลับจอมเจ้าชู้ชอบมีแฟนครึ่งละหลายคนนัดพบหญิงสาวที่สายลับสืบได้ว่า เคยรักษากรมโรคมาแล้ว

“... They suggested that the enterprising TRICYCLE take appropriate precautions, and even offered him the drug prescription for countering infection ...”

“...พวกนี้จึงแนะนำให้ “ไตรซิเคิล” แสนชนคนขยัน ใช้ความระมัดระวังที่เหมาะสมแก่กรณี และถึงกับเสนอซื้อขายเพื่อป้องกันโรค...”

4. ชื่อย่อยของภาคที่ 4

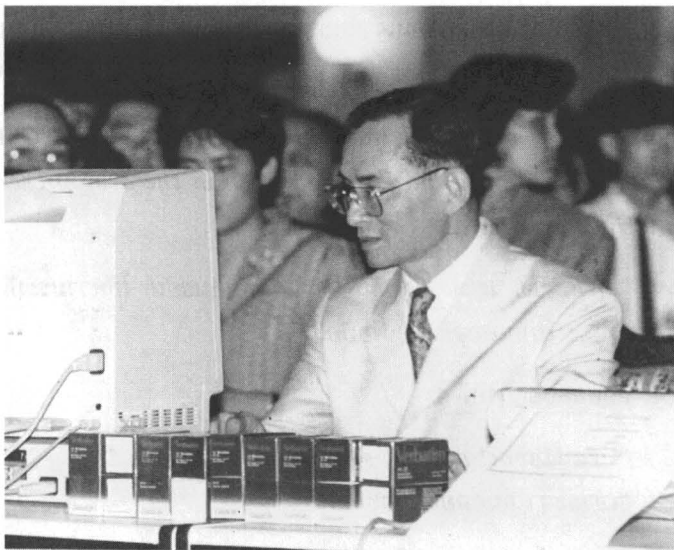
“Cry Havoc! and let slip the dogs of war.”

“เฮลละว้า ลั่นกลองศึกละเว้ย”

งานต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแปลนี้ ทรงใช้เวลาที่พอทรงว่างจากพระราชกรณียกิจต่างๆ บางครั้งแม้ขณะประทับบนเครื่องบินพระที่นั่งเพื่อเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ก็ทรงงานแปลไปด้วย และเพื่อความสะดวกในการทรงงานแปลในทุกที่ที่พอทรงมีเวลา จึงทรงถ่ายสำเนาจากหนังสือเป็นหน้าๆ ทำให้สะดวกในการเอาติดพระองค์ไปด้วย จะเห็นได้ว่าทรงมีพระวิริยะอุตสาหะอันแรงกล้า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับโปรแกรมคอมพิวเตอร์อักษรเทวนาครี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนอกจากมีพระอัจฉริยภาพทางด้านภาษาและการใช้ภาษาแล้ว พระองค์ยังทรงมีความสนพระทัยในการใช้คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะการนำคอมพิวเตอร์มาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนภาษา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2530 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และในโอกาสเดียวกันนี้ ทรงเปิดงานจุฬาลงกรณ์

ผู้มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จพระราชดำเนินในวันนั้น และผู้ที่เฝ้าชมจากโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ คงจะจำได้ว่า หลังจากเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรงานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 30 บนศาลาพระเกษียณแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ มาที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ เพื่อทรงคอมพิวเตอร์ตามคำกราบบังคมทูลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นรายการที่อยู่นอกกำหนดการ ทั้งนี้เพราะทางมหาวิทยาลัยทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตัวอักษรเทวนาครี ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นครั้งแรกในประเทศไทย นับว่าเป็นงานริเริ่มทางวิชาการที่สมควรยกย่องอย่างยิ่ง

ในวันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำโปรแกรมที่ บรรจุอยู่ในแผ่นจานแม่เหล็ก (diskette) ซึ่งทรงใช้ชื่อว่า Devwrit Test และ Devwrit Temp (ขณะที่ประทับอยู่ ณ ห้องรับรองคณะวิศวกรรมศาสตร์ ทรงพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานให้ผู้เฝ้าอยู่ได้ดู โดยทั่วกัน) สิ่งที่น่าทึ่งขนาดใหญ่อีกอย่างหนึ่งต่อจากเครื่องคอมพิวเตอร์ นั่นคือไม้ขีดนัก เริ่มด้วย Chulalongkorn University โดยทรงประดิษฐ์ให้ตัวอักษรมีขนาดต่างๆ ลดหลั่นตามขนาดของรูปแบบตัวอักษร (Font)

ผู้ที่เฝ้ารับเสด็จฯ ใกล้ชิดในบริเวณที่ทรงคอมพิวเตอร์ก็คือ ท่านองคมนตรี ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีสันสกฤต ท่านองคมนตรีกล่าวว่า เป็นครั้งแรกที่เห็นคอมพิวเตอร์ขณะทำงาน จึงรู้สึกตื่นเต้นและสนใจมาก และกราบบังคมทูลซักถาม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาแสดงการพิมพ์ตัวอักษรต่างๆ ด้วยคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งพระราชทานคำอธิบาย ต่อจาก Chulalongkorn University ทรงพิมพ์ชื่อมหาวิทยาลัยเป็นภาษาสันสกฤตด้วยตัวอักษรเทวนาครี หลังจากนั้นทรงพิมพ์พระนามสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วยตัวอักษรเทวนาครี ตามด้วยอักษรโรมัน ซึ่งออกเสียงแบบสันสกฤตและอักษรไทยตามลำดับ หลังจากนั้นทรงใช้อักษรเทวนาครีพิมพ์ชื่อ “จิรายุ นพวงศ์” และ “สมชาย” (รองศาสตราจารย์สมชาย ทยานยง) (ภาคผนวก ฉ)

นอกจากจะทรงสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้พิมพ์ภาษาสันสกฤตด้วยอักษรเทวนาครีแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงออกเสียงคำต่างๆ ในภาษาสันสกฤตด้วยสำเนียง “แขก” ได้อย่างดีเยี่ยม นับว่าทรงเป็นพระอัจฉริยภาพภาษาโดยแท้ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาสามารถในด้านการออกเสียง “ยากๆ” ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่มีในภาษาไทยได้ เพราะทรงสนพระทัยเรื่องสัทศาสตร์ (Phonetics)

เหตุผลหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระปรีชาสามารถด้านภาษาเฉพาะในด้านการออกเสียงภาษาต่างๆ เพราะทรงมีพื้นฐานดีทางด้านสัทศาสตร์ และทรงเป็นนักดนตรีที่มีความสามารถยอดเยี่ยม นักดนตรีที่สามารถจะต้องมี “หู” ดี ในการฟังและการแยกเสียงต่างๆ ได้ และพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องนี้ก็เป็นที่ยอมรับและยกย่องโดยนักดนตรีทั่วโลก

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยเรื่องสัทศาสตร์ ทรงสามารถอ่านและถ่ายทอดเสียง โดยใช้ phonetic symbols ได้ จึงทำให้ทรงออกเสียงต่างๆ ที่ไม่มีในภาษาไทยได้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทรงสร้างขึ้นมีตัว phonetic symbols รวมอยู่ด้วย ทำให้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทรงสร้างขึ้น สามารถพิมพ์ตัวอักษรได้ทั้งภาษาสันสกฤต ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และตัว phonetic โปรแกรมคอมพิวเตอร์เท่าที่ใช้อยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันก็มีเพียง โปรแกรมที่ใช้พิมพ์ภาษาอังกฤษกับภาษาไทย

การสร้างตัวอักษรเทวนาครีนั้น ทรงเริ่มเมื่อประมาณเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2530 หลังจากทรงเริ่มสร้าง Font ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2530 ทรงศึกษาตัวอักษรเทวนาครีด้วยพระองค์เองจากพจนานุกรมและตำราสันสกฤต และทรงสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีสันสกฤต เช่น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และท่านองคมนตรี ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ ซึ่งช่วยตรวจสอบตัวอักษรที่ทรงสร้างขึ้น

สำหรับผู้ที่ไม่มีความคุ้นเคยกับภาษาสันสกฤตมาก่อน หรือแม้แต่ผู้ที่เคยรู้จักคำที่มาจากสันสกฤตที่ใช้อยู่ในภาษาไทย ก็คงจะทราบว่าภาษาสันสกฤตเป็นภาษาที่ยากขนาดผู้ที่เรียนจบคณะอักษรศาสตร์ส่วนมากจะกลัว หากมีการบังคับเรียนคงมีผู้เรียนไม่จบประมาณ 80% นอกจากตัวอักษรซึ่งต่างจากภาษาไทยโดยสิ้นเชิงแล้ว (ภาคผนวก ก) ยังมีพยัญชนะผสมซึ่งบางครั้งรูปร่างหน้าตาผิดไปจากตัวเดิม ที่มาผสมกัน จนจำไม่ได้เรียกว่าเหมือนตัวใหม่ หลังจากอ่านตำราสำหรับผู้เรียนใหม่ไปประมาณ 50 เทียวยังจับหัวจับหางไม่ได้ ต้องขอคำอธิบายจากอาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านภาษาสันสกฤตเพิ่มเติม ทำให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องทรงเป็นพระอัจฉริยะอย่างแท้จริง ที่ทรงศึกษาภาษาสันสกฤตด้วยพระองค์เอง จนทำให้ทรงสร้างโปรแกรมอักษรเทวนาครีได้

การสร้างตัวอักษรด้วยคอมพิวเตอร์นี้ มิใช่เพียงแต่รู้วิธีใช้คอมพิวเตอร์และดูตัวอย่างคำแล้วเขียนลงบนคอมพิวเตอร์ จะต้องรู้จักพยัญชนะและสระทุกตัว รวมทั้งพยัญชนะผสม ซึ่งเป็นส่วนที่ยากมาก เพราะการผสมบางครั้งก็เป็นการเกาะเรียงกันตามยาว ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรียกด้วยพระอารมณ์ขันว่า “แบบห้องแถว” และการผสมแบบเกาะกันเป็นชั้น ซึ่งทรงเรียกว่า “แบบคอนโดมิเนียม” การที่ทรงมีทั้งพระอัจฉริยภาพ พระวิริยะอุตสาหะ และพระมโนภาพรวมทั้งพระอารมณ์ขันนี้เอง ที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานที่ผู้อื่นเห็นว่า ยากลำบากแสนเข็ญได้สำเร็จ การที่ทรงเปรียบเทียบการผสมพยัญชนะดังกล่าว ช่วยให้ผู้ที่ไม่รู้เรื่องพจนานุกรมภาษาคำง่ายขึ้น

ในการทรงสร้างโปรแกรมตัวอักษรเทวนาครี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะต้องทรงประสบทั้งปัญหาด้านเทคนิคของการสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งเพิ่ง

ทรงศึกษาด้วยพระองค์เอง ทั้งปัญหาด้านภาษาใหม่และตัวอักษรที่เพิ่งทรงรู้จัก นับว่าทรงพระปรีชาสามารถและทรงมีพระวิริยะอุตสาหะอันแรงกล้า ที่ทรงทำโปรแกรมอักษรเทวนาครีเสร็จภายในเวลาเพียงไม่กี่เดือน ซึ่งในระหว่างช่วงเวลาเดียวกันนั้น ได้ทรงสร้างรูปแบบตัวอักษรภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และตัว Phonetic รวมทั้ง อักษรแบบลวดลายวิจิตรมีรูปประกอบสอดแทรกอยู่ด้วย โดยใช้รูปแบบตัวอักษรขนาดต่างๆ กัน และโปรแกรมต่างๆ กัน ซึ่งทรงตั้งชื่อตามที่ประทับเมื่อเริ่มทรงโปรแกรมนั้นๆ เช่น Font ภูผิงค์ และ Font ทักษณ เป็นต้น

โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำมาแสดงในวันเสด็จพระราชดำเนินเปิดงานจุฬาริชาการ'30 เป็นเพียงส่วนน้อยนิดของโปรแกรมที่ทรงทำรวมทั้งการทำให้คอมพิวเตอร์พูดภาษาไทยชัดขึ้น ซึ่งหลายท่านที่เฝ้ารับเสด็จฯ ที่ศาลาพระเกษียณและผู้ที่ฟังการถ่ายทอดโทรทัศน์ที่บ้านก็คงได้ยินคอมพิวเตอร์ของพระองค์ ท่านกราบบังคมทูลว่า “ขอเดชะพระบารมีปกเกล้าฯ”

โปรแกรมคอมพิวเตอร์พูดเพิ่งทรงทำเสร็จ ขณะที่ประทับ ณ ห้องรับรองของคณะวิศวกรรมศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รับสั่งว่า “วันนี้มาช้า เพราะทำคอมพิวเตอร์ไม่เสร็จ” โปรแกรมที่ให้คอมพิวเตอร์พูดภาษาไทย เมื่อเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานจุฬาริชาการ'30 นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพิ่งทรงเริ่ม ขณะนี้ คอมพิวเตอร์ของพระองค์กราบบังคมทูลได้ยืดยาวและช้างาพูดมาก

โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์ทั้งตัว Phonetic ตัวอักษรเทวนาครี อักษรโรมัน และอักษรไทยนี้ (ภาคผนวก ก) นับได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาภาษา ซึ่งเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับผู้ที่อยู่ในวงการเรียนการสอนภาษา โดยเฉพาะภาษาตะวันออก อันอาจทำให้การเรียนการสอนภาษาสันสกฤตหรือแม้แต่ภาษาไทย ซึ่งเคยเป็นเรื่องยาก ล้าสมัย และน่าเบื่อหน่าย มีชีวิตชีวขึ้น นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อวงวิชา การเรียนการสอนภาษาอย่างยิ่ง สมควรที่จะสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ พร้อมทั้งมีกำลังใจที่มุ่งมั่นที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์อักษรเทวนาครี ซึ่งในประเทศไทยนับว่า มีผู้เชี่ยวชาญน้อยคนมาก แสดงถึงความสน

พระราชหฤทัยและพระอัจฉริยภาพด้านภาษาของพระองค์ ผู้ที่ไม่มีอัจฉริยภาพด้านภาษาจะไม่สามารถศึกษาภาษา ซึ่งใช้ตัวอักษรที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน จนสามารถทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ภายในระยะเวลาเพียง 4 เดือน

พระราชกรณียกิจด้านภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แสดงว่าทรงมีพระอัจฉริยะด้านภาษาโดยแท้ แต่เหนือสิ่งอื่นใดคือ พระวิริยะอุตสาหะในการทรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมพระราชดำรัสเมื่อเสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศ ซึ่งทรงใช้แม้เวลาที่ควรทรงพักผ่อนหรือแม้แต่เวลาเสด็จประทับบนเครื่องบิน เพื่อทรงเตรียม หรือทรงตรวจแก้ไขร่างพระราชดำรัส หรือจะเป็นเรื่องการแปล แม้ว่าจะทรงมีพระราชภารกิจท่วมท้นก็ยังทรงหาเวลาแม้เพียงน้อยนิดที่จะทรงงานแปลพระราชจริยาวัตรของพระองค์ในการทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งต่อประชาชนทั่วไป และการที่พระราชภารกิจทั้งหลายของพระองค์ล้วนประสบความสำเร็จเป็นที่ยกย่องชื่นชมทั่วไป ส่วนหนึ่งมาจากพระอัจฉริยภาพของพระองค์ อีกส่วนหนึ่งมาจากการที่ทรงสนพระราชหฤทัยและทรงชื่นชอบงาน ทรงมีพระราชดำรัสว่า “การทำงานต้องทำด้วยความร่าเริง คือสนุกในงาน” ทรงมีพระวิริยะอุตสาหะอันแรงกล้า ทรงอุทิศพระองค์มีพระราชหฤทัยจดจ่องาน และทรงติดตามทบทวนอยู่เสมอ พระราชจริยาวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าวมานี้ล้วนแสดงว่า พระองค์ทรงเจริญด้วยอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ทรงมีพระปฏิภาณไวเฉียบคม

นับว่าเป็นบุญอย่างใหญ่หลวงของประชาชนชาวไทยที่มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงเพียบพร้อมด้วยพระมหากษัตริย์คุณ พระเมตตาคุณ และพระปัญญาคุณ ทรงเปี่ยมด้วยพระปรีชาสามารถในศาสตร์ทุกศาสตร์และนับเป็นบุญของผู้ที่อยู่ในวงการเรียนการสอนภาษาที่ทรงสนพระราชหฤทัยในภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศสมควรเป็นที่ยกย่องเทิดทูนในวงการการเรียนการสอนภาษาอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช *เรื่องทองแดง ฉบับการ์ตูน* 2547
2. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช *เรื่องพระมหากษัตริย์ ฉบับการ์ตูน* 2542
3. สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ *ความทรงจำในการตามเสด็จต่างประเทศทางราชการ พิมพ์เพื่อพระราชทานในวันเฉลิมพระชนมายุ 3 รอบ 12 สิงหาคม 2511*
4. หม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต *เรื่องตามเสด็จอเมริกา : จดหมายถึงเพื่อน 14 มิถุนายน ถึง 18 สิงหาคม 2503 ฉบับพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พลเอกหลวง สุรณรงค์ 13 มีนาคม 2529*
5. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ *ต้นฉบับพระราชดำรัสภาษาต่างประเทศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรวจแก้*
6. สำนักราชเลขาธิการ *ประมวลพระราชดำรัสในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนนานาประเทศ พุทธศักราช 2502-2510*
7. คุณกัญดา ธรรมมงคล *พระอัจฉริยภาพด้านการแปลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช วารสารภาษาปริทัศน์ ปีที่ 15 ฉบับปีการศึกษา 2537 ฉบับพิเศษ*
8. คุณกัญดา ธรรมมงคล *พระอัจฉริยภาพด้านภาษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วารสารภาษาปริทัศน์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 ภาคต้นปีการศึกษา 2530 ฉบับพิเศษ*
9. คุณกัญดา ธรรมมงคล *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์อักษรเทวนาครี วารสารภาษาปริทัศน์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ภาคปลายปีการศึกษา 2530 ฉบับพิเศษ*
10. Catford, J.C. (1965). *A Linguistic Theory of Translation*. Oxford University Press.

11. Duff, A. (1981). *The Third Language*. Pergamon Press.
12. Forley, M. (1965). *A Practical Guide to Public Speaking*. Wilshire Book Company.
13. Kelly, L.G. (1979). *The True Interpreter*, Basil Blackwell.
14. Kolars, P.A. (1973). Translation and Bilingualism. In G.A. Miller (Ed.), *Communication, Language, and Meaning :Psychological Perspectives* (pp. 280-290). Basic Books, Inc.
15. Miller, G.A. (1973). Psychology and Communication. In G.A. (Ed.), *Communication, Language, and Meaning : Psychological Perspectives* (pp. 3-12). Basic Books, Inc.
16. Osborn, M. (1982). *Speaking in Public*. Houghton Mifflin Company.
17. Prochnow, H.V. (1951). *The Successful Speaker's Handbook*. Prentice-Hall, Inc.
18. Sykes, J.B. (1985). The Intellectual Tools Employed. In C. Picken (Ed.) *The Translator's Handbook* (pp. 41-45). Aslib.
19. Wiese, R. (1984). Language Production in Foreign and Native Languages. In H.W. Dechart, D. Möhle, M. Raupach (Eds.), *Second Language Productions* (pp.11-25). Gunter Narr Verlag Tübingen.
20. Wilss, W. (1983). Methodological Aspects of the Translation Process. In F. Eppert (Ed.), *Transfer and Translation in Language Learning and Teaching*. Anthology Series 12 (pp. 175-192). Regional Language Centre, Singapore University Press.

ภาคผนวก ก

หัวข้อพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเตรียมในงาน
ถวายการต้อนรับที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2503

 CARLTON HOUSE
 PITTSBURGH, PA.

Washington
 Arrived
 28-6-66

I 1) Thanks kind words - welcome
 2) Since in U.S. overwhelmed by friendship
 3) Grateful to Pres. visit possible.

II 1) State Visit = courtesy call nation brother
 2) before coming, find out real sentiment of their people.
 3) told them the object of St. visit
 4) I am representing them - (24 million)
 4) response of people - rousing send off.
 5) consequently, real representative
 feeling warm greeting and goodwill

III 1) US-Thai happy relation
 2) same convictions, no happiness without
 3) observed many similarities
 among them
stress: easy - comfortable
 eat & drink whenever - snacks
 1) many differences but same love
 of individual freedom and simplicity

ภาคผนวก ข

Speech by His Majesty The King of Thailand
at The Luncheon Given in Their Majesties' Honour
by The Motion Picture Association of America, Los Angeles,
23rd June 1960

Ladies and Gentlemen,

Allow me to say that this is a very happy day indeed for us, for we are walking upon the clouds and rubbing shoulders with stars. The stars beam their lights all over the universe, and most of our Thai people are great filmgoers and follow the careers of their favourite stars with the keenest interest. I may say a little regretfully that many youthful "fans" sometimes know more about the film stars than they do about their subjects at school.

To-day we have come very near to the intricacies of film production and have met with the other important elements which also play a vital role in making Hollywood what it is. Hollywood is a name that conjures up in the mind of the greatest number of people many things-beauty, adventure, magic, mystery. In many cases it also conjures up the image of America and the character of the American people. Hence the treatment and the presentation of the subject in the film being produced are of the greatest importance. Your responsibility is great and I think you are well aware of it.

The film is one of the most powerful mass media of to-day. It can play a most potent part in bringing about international understanding.

I would like now to confide in something just between the King and you. It's about "The King and I". Although this film was produced with

the best of intentions and acted superbly. I may say that it has caused a great deal of adverse feeling and, if shown, might have brought about a serious incident between our two countries. The Thai people have always shown a great reverence to their kings and take it badly if one of their kings is depicted in a comedy. Having seen the film myself, I personally regard it as very entertaining and magnificent, and might have recommended it, had I not known the true historical facts and the sentiments of my people.

The film, however, has done considerable service to my country. It has been a great piece of public relations for us.

I would like to thank you now for inviting us to visit one of your most famous studios and for the kind reception and luncheon arranged for us.

I now ask you to rise and drink to the continued success and prosperity of His Excellency the President of the United States, to the American people and to the Paramount Pictures Studio.

ภาคผนวก ค

**Reply of His Majesty The King of Thailand
to The Toast by His Excellency President Dwight**

D. Eisenhower,

The White House, Washington, D.C.,

28th June 1960

Mr. President and Ladies and Gentlemen,

In a formal dinner like this, I usually have this prepared speech to read to you, but this speech has been prepared for many days so perhaps it would not reflect the true sentiment that is in our heart, only what we thought that would be. I had put in about the appreciation of the kind words. Well, I appreciate very much the very kind words and touching words that Mr. Eisenhower just spoke now. I wanted to tell you that since our arrival in this country we have received many marks of friendship and goodwill.

Now to-night, I have experienced something more, to know, really know, Mr. Eisenhower. Mrs. Eisenhower, personally – and to know like I thought they were: very human. So this is the confirmation of my – what you call thoughts that I had thought beforehand.

And so I don't have anything to say very much because Mr. President has stolen my words – something about the noodle soup. It's the same thing as I asked Mr. President to make ice-cream for me. Well, I asked the recipe for ice-cream, and perhaps I will find out the recipe for noodle soup so I can give to Mr. President for his grandchildren.

And ice-cream is the delight of my children. They have, since their arrival in the United States, always asked for ice-cream, and yesterday, as a parting or as a farewell ice-cream party, we brought them to an ice-cream shop near Los Angeles and they enjoyed it very much.

So for all this, I must say that it is because Mr. President has invited us to come that it has been possible to show my children what a great country America is. And all the people here are so friendly. That is a great lesson to show our children, that the world is big and everybody is friendly if you are friendly.

Now I want you to rise and drink to the health of Mr. Eisenhower, Mrs. Eisenhower, and to the great American nation.

ภาคผนวก ง

Remarques faites par Sa Majesté en Réponse au Discours
de Monsieur le Maire de la Ville de Montréal,
le 21 Juin 1967

Monsieur le Maire,

Je suis heureux de l'occasion qui m'est offerte de pouvoir exprimer combien la Reine et moi-même sommes touchés et reconnaissants des marques d'amitié et de sympathie que nous avons reçues aujourd'hui. Nous vous en remercions bien sincèrement, Monsieur le Maire, ainsi que tous vos collaborateurs et vos concitoyens.

La présente visite à Montréal nous donne un double plaisir. D'abord, parce qu'il nous est particulièrement agréable de pouvoir apporter à la ville de Montréal et à tous ses habitants le message d'amitié et les vœux cordiaux du peuple Thai que nous avons l'honneur de représenter ici.

Nous éprouvons, d'autre part, une grande joie de pouvoir visiter cette métropole renommée qui charme par sa beauté et sa cordialité, ainsi que par sa vigueur et son dynamisme qui sont les ingrédients d'une civilisation solide et progressive. Nous sommes très heureux de pouvoir venir participer à cette grande manifestation nationale du Canada qu'est l'Expo 67. Et, comme témoignage d'amitié à l'égard de la nation canadienne, la Thaïlande a décidé d'offrir à la fin de l'Exposition, notre pavillon à la Cité de Montréal. Ce qui je l'espère, constituera un symbole permanent de la co-opération amicale entre nos deux nations.

Malgré la très grande distance géographique, il y a entre nos deux pays et nos deux peuples, des liens d'amitié très étroits. Notre co-opération dans les organisations internationales telles que les Nations Unies et le Plan de Colombo, ainsi que les échanges commerciaux dont le volume ne cessent de s'accroître, témoignent bien du respect mutuel et des bonnes relations entre nos deux pays.

Bien que des différences existent dans certains aspects, et que nos deux pays aient choisi leur propre voie pour résoudre certains problèmes qui nous confrontent, nous sommes animés par le même désir de voir régner dans le monde la paix et la liberté. Nous partageons le même idéal de sécurité mondiale et d'harmonie internationale.

Mesdames et Messieurs, je vous invite à lever votre verre à la sante de Sa Majeste la Reine du Canada ainsi qu'à la prospérité croissante de Montréal et au bonheur de son peuple.

ภาคผนวก จ

Réponse de Sa Majesté, au Théâtre Expo,
le 22 Juin 1967

Votre Excellence

Au nom du Gouvernement et du peuple de Thaïlande, j'ai le plaisir d'exprimer notre appréciation pour le grand honneur que l'Exposition Universelle et Internationale nous a accordé en proclamant ce jour-là journée nationale de Thaïlande. Aujourd'hui nous venons apporter de notre peuple à nos amis canadiens nos félicitations cordiales pour le Centenaire de la Confédération et nos meilleurs vœux pour un avenir glorieux.

Ici, dans l'Expo 67 qui est au centre des célébrations du centenaire canadien, nous sommes profondément émus par l'esprit d'internationalisme et de bonne volonté qui empreint toute l'atmosphère de cette magnifique manifestation. Car en ce lieu, les peuples du monde ne sont plus étrangers les uns aux autres, ici on ne connaît ni frontières, ni divisions qui existent autres parts: on se mêle librement, pour élargir l'horizon de nos connaissances du monde où nous vivons, de l'univers à qui nous appartenons.

Ici l'histoire de l'humanité est découvert, les aspirations et les espoirs futurs apparaissent. Les expériences des diverses civilisations sont abondamment échangées.

Il y a nul doute que l'Expo 67 contribuera un incalculable service à la compréhension mutuelle entre toutes les nations du monde.

Cette vaste entreprise qu'est l'Expo 67, ne peut être conçue, créée et organisée que par des hommes de noble vision, aux talents créatifs et d'une énergie exhubérante. Le Gouvernement et le peuple canadien, ainsi que Votre Excellence et vos collègues méritent notre gratitude et nos félicitations pour une oeuvre si bien accomplie. Nous sommes heureux de pouvoir participer à vos célébrations. Dans cette Exposition nous sommes fiers de contribuer à soutenir l'esprit de la fraternité humaine.

C'est notre sincère espoir que notre modeste contribution, le Pavillon de Thaïlande, donnera aux canadiens et aux autres visiteurs de l'Expo l'occasion de saisir les composantes de la Nation Thaïe et sa culture et d'avoir un aperçu sur notre manière de vivre et nos intentions.

En ce jour, la Thaïlande salue la Terre des Hommes et la recherche de l'Homme pour la vérité, l'entente, le progrès et la paix.

ภาคผนวก จ

ส่วนหนึ่งของร่างพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเตรียม
สำหรับงานถวายเลี้ยงต้อนรับที่ลอสแอนเจลิส

~~... Section is~~ you and me I
~~After all we are~~ cousins
 But after all, you and I are cousins; are
 you asking me why? Well, you may perhaps
 know that my home town is Bangkok
 but you ~~may not know that~~ call her Los Angeles in Thai
 that is Krung Theb.. More over they were forced
 in a happy succession left in 1781 at
 BK in 82 So they may be called sisters
 Therefore we, ~~they~~ the sons of it are cousins
 Though rigidity of Heaven and Com-
 the world's sky has shrunk into a neighborhood
 So cousins are able to go and visit each
 other and here we are. However the drawback
 is with distances of little importance
 and further no longer a barrier,
 something happening in one corner
 of the earth is bound to have repercussion
 in other parts of the globe

ภาคผนวก ข

พระราชดำรัสในงานถวายการต้อนรับของเทศบาลเมืองลอสแอนเจลิส และ
 เวิลด์อะแฟร์เคา์ซิลแห่งลอสแอนเจลิส วันที่ 23 มิถุนายน 2503 ที่ทรงตรวจแก้ไขอีก
 ครั่ง

Ladies and Gentlemen,

Thank you very much for your kind welcome. The Queen and I are deeply grateful.

I know that all of you are busy and fully occupied with your own affairs. I appreciate it all the more that you should go out of your way to make this arrangement to receive us.

We are very happy to be in Los Angeles, because after all you and I are cousins: How? You ask. Well, my home town is Bangkok, but you may also know that we call her "Los Angeles", that is "Krungthep" in Thai. Our two cities came into being in very close and happy succession, Los Angeles in 1781 and Bangkok in 1782. Thus they may be properly called sister cities: hence we are cousins!

Through rapidity of travel and communications, the world has shrunk into a neighbourhood. Cousins can now visit one another with ease and facility.

But progress in communications has brought with it other effects. Since distance is now of no importance and frontiers are no longer barriers, something that occurs in one corner of the earth is bound to affect other parts of the globe. The world is now faced with a very grave and serious problem---the struggle between two ideologies. Threats of force accompanied by the use of rockets, missiles and nuclear weapons have been uttered. We do not want a destruction of the world, by the mere pressing of one button. If this problem is to be satisfactorily solved, force--although essential in some cases,--is not the complete answer.

The true answer is to be found in world understanding. We must use our best endeavour to make the peoples throughout the world see the problem in its true light. To do this, a close and continuous watch on the trend of world affairs is important and necessary. In setting up World Affairs Council of Los Angeles, you have, undoubtedly, made a valuable contribution to meet this requirement. You have, individually, given much of your time and personal interest for the welfare of the human race. I wish to express to you my very sincere admiration and appreciation.

I now ask you to rise and drink to the continued success and prosperity of His Excellency the President of the United States, to the American people and to the City of Los Angeles.

ภาคผนวก ข

ร่างพระราชดำรัสที่พระราชทานที่ซานฟรานซิสโก เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2503 ที่หม่อมเจ้าวิภาวดีทรงเล่าว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเตรียมใน เรือบินพระที่นั่ง

1. Mark. William (Wm) Randolph (W.R.)
2) We can see on S. U.S. (probably)
as well as on S. U.S. (probably)
we will not miss SF on divide
SF activities in many recent
Amount. SF with Gold Rush
long time ago. But the gold is
still here. Golden Gate, heart
of gold, Red gold, and gold
in the Bank of the
Golden Gate river going to
Pacific. and San Francisco
could have a Franklin
D. Roosevelt of people, of the
energy of people demonstrated
after San Francisco. Fire 1906
and recently (perhaps) Fire
Plan of the (City)
then weather (light) for C. 30

3) It has become man's nature
to discover.
Children's first words are of
questions: why, how, what etc.
Curiosity, interest in knowledge
I call sets.
Man wants to discover the world
the universe. Discover IV man
made machine. in making of
machine, it is not.
This is outside universe;
but in man himself there is
an universe; should also direct
efforts in man himself - I call
universe. But we need philosophy
to see more about this. Philo-
sophers have tried to discover
formulas and the secrets of
human relations so man can
live in peace. This endeavor
has never ceased. It was only in

this 20th century that a world
organization long considered as
utopian has been thought of.
League of Nations came into being, after
WW I but it proved insufficient
to prevent a 2nd WW.
After WW II UN set up.
We know and we are still
struggling to keep world peace.

5.

MARK HOPKINS
SAN FRANCISCO

MARK HOPKINS
SAN FRANCISCO

MARK HOPKINS
SAN FRANCISCO

ภาคผนวก ฉ

ส่วนหนึ่งของตัวอย่าง Font ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้าง ซึ่งประกอบด้วยตัว phonetic อักษรโรมัน อักษรเทวนาครี และอักษรไทย

Ǿa kwik braun faks dʒʌmps ʊvau Ǿa leizi dɔg
dʒu:lʌ:lonko:n ju:nɪvɜ:sɪti bæŋkɔk

dʒu:lʌ:lonko:n ju:nɪvɜ:sɪti

U L A L O N G K O R N U N I V E R S I T Y

सुन्दरदेवराजमहाविज्ञालयी

सिरीन्द्रदेवराजनसुता

sirindharadevaratanasutā

สิรินธรเทพรัตนสุตา

चिरायु नववंश

सम्जाय्

कम्ता धर्ममङ्गल

ภาคผนวก ญ

ตัวอย่างของการเปรียบเทียบพยัญชนะเทวนาครี พยัญชนะไทย และ พยัญชนะอักษรโรมัน รวมทั้งตัวอย่างของพยัญชนะสังโยค

क ख ग घ ङ च छ

ก ข ค ฆ ง จ ฉ

k kh g gh ṅ c ch

क क + क्क = क्क अक्क

कः क + कः = कःकः อักकः

ka k + ka = kka akka

ภาคผนวก ก

บทสวดมนต์พิมพ์ด้วยอักษรเทวนาครี อักษรไทย และอักษรโรมัน

॥ นมิตสฺส ภกฺวตี อรหฺตี สมฺมาสมฺบุตฺตสฺส ॥
 นโม ตสฺส ภควโต อรหฺโต สมนฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa